

Методичні рекомендації

Основи роботи громадських інспекторів, волонтерів та активістів, які зацікавлені у збереженні та відновленні довкілля України

Основи роботи громадських інспекторів, волонтерів та активістів, які зацікавлені у збереженні та відновленні довкілля України (Методичні рекомендації) / Видання, 2023 рік - 174 сторінки. Авторський колектив: **Віктор Антонюк** - експерт з екологічного законодавства, **Іван Паламарчук** - експерт Асоціації РАЕВ, **Олексій Обрізан** - експерт з природоохоронного законодавства, **Ігор Жданюк** - загальна концепція і редакція видання, експерт Асоціації НацДорЯкість.

Рецензенти видання :

- **Максим Железняк**: директор Департаменту державного екологічного нагляду (контролю) Державної екологічної інспекції України
- **Андрій Мороз**: національний координатор IMPEL Network в Україні
- **Оксана Козачок**: секретар робочої групи з питань розробки законодавчих ініціатив щодо імплементації в українське законодавство норм і рекомендацій ЄС у сфері екологічного контролю Комітету з питань екологічної політики та природокористування Верховної Ради України.

Це видання здійснене завдяки законопроектній діяльності та публічній підтримці народних депутатів України, в рамках комітетських слухань Комітету з питань екологічної політики та природокористування, та обговорень у Верховній Раді України аналізу реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища (відповідно до Розпорядження КМУ № 616-р).

Фото матеріали використані з відкритих джерел та з офіційних інтернет сторінок центральних органів виконавчої влади України.

Зміст

Вступ	4
Розділ 1. Загальні положення про діяльність громадського інспектора з охорони довкілля.....	6
Розділ 2. Вимоги та правила організації діяльності громадських інспекторів з охорони довкілля	12
Розділ 3. Законодавство, яке необхідне громадським інспекторам з охорони довкілля для реалізації своїх повноважень	31
Розділ 4. Загальна характеристика адміністративного та кримінального правопорушення	38
Розділ 5. Адміністративні правопорушення за якими громадські інспектори з охорони довкілля мають право складати протоколи.....	72
Розділ 6. Практичні засади реалізації своїх повноважень громадськими інспекторами з охорони довкілля	113
Розділ 7. Додатки	134
Розділ 8. Корисні посилання	171

Вступ

Вступ

Місію екоактивістів, волонтерів та громадських інспекторів з охорони довкілля у сучасному світі важко переоцінити. Їх діяльність не обмежується слідкуванням за сміттям і відходами.

Особливо гостро стоїть питання діяльності громадських інспекторів під час військової агресії і післявоєнного відновлення.

В рамках імплементації проєкту «Екологічний моніторинг війни проти України та стратегія відновлення» Програми підтримки ОБСЄ для України та з метою просвітництва в галузі діяльності громадських інспекторів, були складені методичні рекомендації, які допоможуть забезпечити громадського інспектора необхідною покроковою інформацією щодо виконання свої посадових обов'язків.

Розділ 1.

Загальні положення про діяльність громадського інспектора з охорони довкілля

Розділ 1

Відповідно до Конституції України, кожен має право на безпечне для життя і здоров'я, довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (стаття 50) і зобов'язаний не заподіювати шкоду природі та відшкодувати завдані ним збитки (стаття 66)

Норми екологічного права містять в собі правові вимоги щодо використання природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, межі належного здійснення прав і виконання обов'язків по використанню природних об'єктів, а також відповідальність за порушення цих прав і обов'язків тощо.

Згідно з приписами статті 13 Конституції України, земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

Згідно з природоохоронним законодавством України до об'єктів, відносно яких може здійснюватися громадський екологічний контроль, належать: земля, надра, рослинний світ, ліс, води, об'єкти тваринного світу, атмосферне повітря, природньо-заповідні об'єкти.

Суб'єктами екологічного права є: народ України; держава (яка реалізує свої функції через відповідні органи державної влади, наділені компетенцією по регулюванню екологічних відносин); територіальні громади (реалізують свої функції безпосередньо або через органи місцевого самоврядування); фізичні і юридичні особи; громадські, міжнародні і релігійні об'єднання та ін.

Призначенням функціонування інституту громадського контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища є попередження правопорушень проти довкілля, їх фіксація, запобігання й усунення негативного впливу діяльності людини на навколишнє природне середовище.

Кожний громадянин України має право на:

а) безпечно для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище;

б) участь в обговоренні та внесення пропозицій до проектів нормативно-правових актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, внесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, що беруть участь в прийнятті рішень з цих питань;

в) участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;

г) здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;

д) об'єднання в громадські природоохоронні формування;

е) вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації, за винятком обмежень, встановлених законом;

є) участь у громадських обговореннях з питань впливу планованої діяльності на довкілля;

ж) одержання екологічної освіти;

з) подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище;

и) оскарження у судовому порядку рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо порушення екологічних прав громадян у порядку, передбаченому законом;

і) участь у процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки.

Розділ 1

Україна гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав, наданих їм законодавством.

Однією із гарантій екологічних прав громадян, відповідно до Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, є здійснення державного та громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Однією з форм громадського контролю в цій сфері є контроль, що здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

! Громадські інспектори з охорони довкілля – це призначені у визначеному нормативно-правовими актами порядку особи, які відповідно до вимог екологічного законодавства України здійснюють громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Громадяни України зобов'язані:

а) берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

б) здійснювати діяльність з дотриманням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

в) не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів;

г) вносити штрафи за екологічні правопорушення;

д) компенсувати шкоду, заподіяну забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище.

Розділ 1

Громадські природоохоронні організації мають право:

а) брати участь у розробці планів, програм, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, розробляти і пропагувати свої екологічні програми;

б) утворювати громадські фонди охорони природи; за погодженням з місцевими радами за рахунок власних коштів і добровільної трудової участі членів громадських організацій виконувати роботи по охороні та відтворенню природних ресурсів, збереженню та поліпшенню стану навколишнього природного середовища;

в) брати участь у проведенні центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, перевірок виконання підприємствами, установами та організаціями природоохоронних планів і заходів;

д) вільного доступу до екологічної інформації;

е) виступати з ініціативою проведення всеукраїнського і місцевих референдумів з питань, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, використанням природних ресурсів та забезпеченням екологічної безпеки;

є) вносити до відповідних органів пропозиції про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

ж) подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в тому числі здоров'ю громадян і майну громадських організацій;

з) брати участь у заходах міжнародних неурядових організацій з питань охорони навколишнього природного середовища;

и) брати участь у підготовці проектів нормативно-правових актів з екологічних питань;

Розділ 1

і) оскаржувати в установленому законом порядку рішення про відмову чи несвоєчасне надання за запитом екологічної інформації або неправомірне відхилення запиту та його неповне задоволення

Діяльність громадських організацій в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до законодавства України на основі їх статутів.

! Порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства України.

Відповідно до Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 27.02.2002 № 88, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 20.03.2002 за № 276/6564 (далі - Положення), роботу громадських інспекторів організовують Державна екологічна інспекція України та її територіальні органи.

Громадські інспектори у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання та відтворення природних ресурсів, у тому числі, наказами Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, а також наказами організаційно-розпорядчого характеру органів Держекоінспекції та Положенням про громадських інспекторів з охорони довкілля.

Розділ 2.

**Вимоги та правила
організації діяльності
громадських інспекторів з
охорони довкілля**

Розділ 2

Порядок призначення громадських інспекторів

Громадськими інспекторами можуть бути громадяни України, що досягли 18 років, мають досвід природоохоронної роботи та пройшли співбесіду в органах Держекоінспекції.

Громадянин, який бажає бути громадським інспектором, подає до відповідного органу Держекоінспекції письмову заяву та подання організації, що його рекомендує, або письмове клопотання державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища.

Громадські інспектори призначаються Головним державним інспектором України з охорони навколишнього природного середовища та головними державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій після проходження співбесіди відповідно, з керівниками структурних підрозділів органу Держекоінспекції та виявлення претендентом знань з основ природоохоронного законодавства. Результати співбесіди, фіксуються у картці погодження на виконання обов'язків громадського інспектора.

Громадські інспектори отримують відповідне посвідчення.

Посвідчення громадського інспектора з охорони довкілля видають терміном на один рік із щорічним продовженням за результатами оцінки щоквартальних та щорічного звітів громадського інспектора про виконану роботу.

У посвідченні громадського інспектора визначається територія, у межах якої він може здійснювати свої повноваження.

Громадські інспектори виконують роботу на громадських засадах, без увільнення від основної роботи і без додаткової оплати праці.

Громадський інспектор повинен пройти навчання в органі Держекоінспекції, який видав посвідчення, з питань здійснення інспекційних перевірок, складання за їх результатами матеріалів (актів та протоколів про адміністративні правопорушення) та інструктаж з техніки безпеки.

Розділ 2

Координація діяльності громадських інспекторів

Громадські інспектори працюють у тісній взаємодії з органами Держекоінспекції, які призначили їх і видали посвідчення громадського інспектора з охорони довкілля, іншими державними органами, які здійснюють контроль за охороною, раціональним використанням та відтворенням природних ресурсів, органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськими екологічними (природоохоронними) організаціями.

Кожний громадський інспектор закріплюється за відповідним підрозділом органу Держекоінспекції (відділом, сектором тощо) або за державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища, сфера діяльності яких збігається з напрямком природоохоронної діяльності громадського інспектора (охорона біоресурсів, поводження з відходами, охорона земельних ресурсів та ін.).

Керівник підрозділу (державний інспектор), за яким закріплений громадський інспектор:

надає йому практичну і методичну допомогу з питань здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональним використанням та відтворенням природних ресурсів;

координує його діяльність;

проводить з ним навчання, ознайомлює його з новими законодавчими та нормативними документами, які регулюють здійснення громадського контролю;

залучає його до участі в перевітках, які збігаються з напрямком природоохоронної діяльності громадського інспектора;

приймає та аналізує щоквартальні та щорічні звіти громадських інспекторів з охорони довкілля;

Розділ 2

уносить подання про продовження терміну виконання роботи громадського інспектора з охорони довкілля.

✓ З метою координації роботи громадських інспекторів та підтримання контактів з екологічними (природоохоронними) організаціями, залучення громадськості до розробки та виконання заходів з охорони навколишнього природного середовища при органах Державної екологічної інспекції та при екологічних (природоохоронних) організаціях можуть створюватись, на громадських засадах, штаби громадських інспекторів. Діяльність штабу громадських інспекторів регулюється Положенням про штаб громадських інспекторів з охорони довкілля, що затверджується Головним державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища відповідної території.

Розділ 2

Громадські інспектори мають право:

спільно з працівниками органів Держекоінспекції, інших державних органів, які здійснюють контроль за охороною, раціональним використанням та відтворенням природних ресурсів, органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, брати участь у проведенні перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами вимог природоохоронного законодавства, норм екологічної безпеки та використання природних ресурсів;

здійснювати заходи, спрямовані на запобігання та виявлення адміністративних правопорушень, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, в частині питань, що належать до їх повноважень;

складати протоколи про адміністративні правопорушення при виявленні порушень природоохоронного законодавства, відповідальність за які передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення, і подавати їх відповідному органу Держекоінспекції для притягнення винних до відповідальності;

доставляти осіб, які вчинили порушення природоохоронного законодавства, до органів місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ та штабів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення;

перевіряти документи на право використання об'єктів тваринного світу, зупиняти транспортні (у тому числі плавучі) засоби та проводити огляд речей, транспортних (у тому числі плавучих) засобів, знарядь полювання і рибальства, добутої продукції та інших предметів;

проводити у випадках, установлених законом, фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку як допоміжний засіб для попередження і розкриття порушень законодавства в галузі охорони навколишнього

Розділ 2

природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів;

брати участь у підготовці для передачі до судових органів матеріалів про відшкодування збитків, заподіяних унаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, та виступати в ролі свідків;

роз'яснювати громадянам вимоги природоохоронного законодавства та їх екологічні права;

одержувати в установленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела негативного впливу на нього та заходи, що вживаються для поліпшення екологічної ситуації.

Обов'язки громадських інспекторів

Громадські інспектори зобов'язані:

дотримуватись вимог чинного законодавства та вимог Положення при проведенні спільних перевірок з посадовими особами Держекоінспекції та її територіальних органів, а також при здійсненні заходів, спрямованих на запобігання та виявлення адміністративних правопорушень, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню;

сумлінно виконувати покладені на них завдання та інформувати відповідний орган Держекоінспекції про результати реалізації повноважень;

щоквартально до 5 числа наступного за звітним місяця та не пізніше 15 січня наступного за звітним року подавати до органу Держекоінспекції, яким призначено громадського інспектора з охорони довкілля, щоквартальні та щорічний звіти про проведену роботу.

Розділ 2

Перевірки громадськими інспекторами здійснюються виключно за направленням, підписаним керівником відповідного органу Держекоінспекції чи його заступником.

Призначені громадські інспектори отримують посвідчення встановленого зразка, що підтверджують їх повноваження. У посвідченні вказуються: орган, який видав посвідчення; номер посвідчення, прізвище, ім'я, по батькові громадського інспектора; територія, у межах якої може здійснювати повноваження громадський інспектор; термін дії посвідчення, права громадського інспектора.

Права громадських інспекторів:

1. За направленням органу Держекоінспекції, який призначив громадського інспектора, проводити рейди та перевірки і складати акти перевірок.
2. Проводити у випадках, установлених законом, фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку як допоміжний засіб для попередження і розкриття порушень законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу;
3. Брати участь у підготовці для передачі до судових органів матеріалів про відшкодування збитків, заподіяних унаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, та виступати в ролі свідків;
4. Одержувати в установленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела негативного впливу на нього та заходи, що вживаються для поліпшення екологічної ситуації.

Розділ 2

Сервіс “ЕкоЗагроза”

(<https://ecozagroza.gov.ua>)

З метою впорядкування фіксації злочинів проти довкілля внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації, прийнято Постанову КМУ “Деякі питання функціонування сервісу фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації “ЕкоЗагроза” від 28 липня 2023 р. № 783. Цим нормативним документом визначено порядок:

1. фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації;
2. організації та проведення огляду (обстеження) місця заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації;
3. форму складання Акта за результатами проведення огляду (обстеження) місця заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації.

Алгоритм фіксації екологічних правопорушень громадським інспектором

«ЕкоЗагроза» являє собою офіційний вебресурс і мобільний застосунок, за допомогою яких кожен громадянин, в т.ч громадський інспектор, має змогу повідомити про екологічні правопорушення, свідком яких він став.

Розділ 2

Для цього необхідно зареєструватися на ресурсі, пройшовши електронну ідентифікацію й автентифікацію, та створити електронне звернення про факт заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій і збройної агресії російської федерації. Звернення має містити:

- стислий опис ситуації /події, внаслідок якої відбувся негативний вплив на довкілля та прив'язку до географічних координат.

До цієї інформації також можна додавати власні фотоматеріали з місця подій. Наприклад, за допомогою «ЕкоЗагрози» громадський інспектор можете оперативно повідомляти про засмічення територій підбитою ворожою технікою або снарядами, пожежі в екосистемах або населених пунктах внаслідок обстрілів, забруднення атмосферного повітря або земельних та водних ресурсів отруйними речовинами, знищення об'єктів природно заповідного фонду, лісових ресурсів, надр тощо.

Громадський інспектор (заявник):

має право:

- безоплатно та цілодобово користуватися ЕкоЗагрозою;
- подавати електронні звернення із прив'язкою до географічних координат, фотофіксацією місць заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії російської федерації;
- проводити моніторинг стану розгляду електронного звернення, перегляд повідомлення про статус/результати розгляду електронного звернення відповідальною особою та результати огляду (обстеження);
- використовувати інформацію у форматі відкритих даних із ЕкоЗагрози з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації.

Розділ 2

На підставі електронних звернень громадського інспектора, отриманих через «ЕкоЗагрозу» фахівці Державної екологічної інспекції певної території здійснюватимуть обстеження місць подій, складатимуть акти огляду територій, проводитимуть розрахунки збитків і т.д. Відповідь про результати розгляду звернень громадського інспектора також отримуватимуть через електронний сервіс.

Окрім цього, у зазначеному застосунку можна переглянути верифіковані факти екологічних загроз, що виникли внаслідок злочинних дій російських окупантів, а також актуальну інформацію про якість повітря та рівень радіаційного забруднення у різних точках України. Для зручності користувачів такі дані розміщуються на інтерактивній мапі із чіткою прив'язкою до місця події.

При спільному з державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища фіксації фактів екологічних злочинів, громадський інспектор:

- обговорює і погоджує план спільних дій;
- бере участь у складанні Акта за результатами проведення огляду (обстеження) місця заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації, підписує його (форма Акта дається у додатках до цих методичних рекомендацій);
- бере участь у відборі проб;
- оформляє необхідні додатки до Акта.

Розділ 2

Встановлення факту настання екологічної шкоди

Механізм встановлення фактів настання екологічної шкоди та способи документування встановлюються відповідними методиками наведеними нижче.

Наприклад, забрудненням атмосферного повітря вважається подія, коли внаслідок надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану, від джерела викиду в атмосферне повітря здійснено неорганізований викид забруднюючих речовин або сумішей таких речовин.

Факти неорганізованого викиду забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря, а також їх масштаби встановлюються уповноваженими особами Державної екологічної інспекції:

- шляхом огляду місця події,
- даних дистанційного зондування землі,
- лабораторних досліджень атмосферного повітря, опрацювань висновків будь-яких експертиз,
- пояснення, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих з будь-яких джерел,
- оперативних повідомлень фізичних та юридичних осіб тощо.

Факти заподіяння шкоди та збитків природно-заповідному фонду, а також їх масштаби встановлюються комісіями, створеними місцевими державними адміністраціями (на період воєнного стану - військовими адміністраціями), шляхом огляду територій природно-заповідному фонду, даних дистанційного зондування Землі, опрацювань висновків експертиз, експертів, пояснень, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих, з офіційних джерел інформації, повідомлень фізичних та юридичних осіб.

Розділ 2

!! Різниця у випадку заподіяння шкоди довкіллю внаслідок збройної агресії Російської Федерації та внаслідок звичайної (в тому числі протиправної) діяльності громадянина чи суб'єкта господарювання

Діючі Методики розрахунку шкоди мирного часу розраховані на суб'єктів господарювання, які порушили природоохоронне законодавство. Також застосування цих методик унеможлиблює нарахування шкоди завданої військовими діями інших держав на території України.

У зв'язку із збройною агресією російської федерацією проти України виникла необхідність в оцінці шкоди завданої довкіллю військовими діями.

Ці питання врегульовані Порядком визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, який затверджений Постановою КМУ від 20 березня 2022 р. № 326.

Що надзвичайно важливо, цей Порядок встановлює процедуру визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації (далі - шкода та збитки), починаючи з 19 лютого 2014 року.

Прийняття вказаного Порядку стало основою та підставою розроблення та затвердження низки Методик визначення шкоди заподіяної під час збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану:

- Методика визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, затверджена наказом Міндовкілля від 04 квітня 2022 року № 167 (надалі – Методика 167).
- Методика визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, затверджена наказом Міндовкілля від 15 вересня 2022 року № 366 (надалі – Методика 366).

Розділ 2

- Методика визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Затверджена наказом Міндовкілля від 05 жовтня 2022 року № 414 (надалі – Методика 414).
- Методика визначення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затверджена наказом Міндовкілля від 13 жовтня 2022 року № 424 (надалі – Методика 424).
- Методика розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди, затверджена наказом Міндовкілля від 13 квітня 2022 року № 175 (надалі – Методика 175).
- Методика визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами, яка затверджена наказом Міндовкілля від 21 липня 2022 року № 252 (надалі – Методика 252).

Зазначені Методики визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації (далі - шкода та збитки) унормовують нарахування шкоди та збитків починаючи з 19 лютого 2014 року. Визначення терміну розрахунку збитків з 19 лютого 2014 року демонструє наміри України обрахувати збитки які завдані військовими діями на території Донецької та Луганської областей, стягнення яких з російської федерації сприятиме відновленню екосистем вказаних територій.

Крім іншого, Методики застосовують коефіцієнти кратності (10), які збільшують нараховані збитки під час війни, наприклад:

- в Методиці розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди, яка затверджена наказом Міндовкілля від 13 квітня 2022 року № 175 застосовано коефіцієнт 10. Його введення обумовлено необхідністю покриття витрат на відновлення атмосферного повітря до його природного стану.

Розділ 2

- В Методиці визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами, яка затверджена наказом Міндовкілля від 21 липня 2022 року № 252 застосовано коефіцієнт 10, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі під час воєнного стану.

Діючими нормативно правовими актами визначено, що під час дії воєнного стану, Держекоінспекція є єдиним органом центральної влади, що фіксує події та розраховує збитки, завдані довкіллю внаслідок воєнної агресії рф, та веде реєстр збитків довкіллю, накопичує інформацію щодо небезпечних подій, що сталися внаслідок воєнної агресії рф проти України. Обласні військові адміністрації, ДСНС та інші органи виконавчої влади також зобов'язані надавати інформацію про такі події до Держекоінспекції.

✓ У зв'язку із повномасштабною агресією російської федерації в законодавстві України виникла необхідність внести зміни до Положення про Державну екологічну інспекцію України наділивши її новими повноваженнями на період дії воєнного стану.

Розділ 2

Положенням про Державну екологічну інспекцію України, яке затверджено Постановою КМУ від 19 квітня 2017 р. № 275 (зі змінами та доповненнями) визначено, що Державна екологічна інспекція:

- призначає громадських інспекторів з охорони довкілля та видає їм посвідчення, організовує їх роботу, надає їм методичну та практичну допомогу, вживає заходів до усунення виявлених недоліків і порушень в їх діяльності;
- здійснює розрахунок розміру шкоди, збитків і втрат, завданих навколишньому природному середовищу та природним ресурсам держави з питань, що належать до її компетенції, внаслідок виникнення аварій, надзвичайних ситуацій, військової агресії, військових, терористичних або інших злочинних дій, у тому числі з початку дії правового режиму воєнного стану.

Держекоінспекція для виконання покладених на неї завдань в умовах воєнного стану має право:

- одержувати безоплатно від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;
- проводити лабораторний аналіз стану забруднення земель, у тому числі радіоактивний, у зонах безпосереднього впливу викидів і скидів забруднюючих речовин, у тому числі у разі виникнення аварій, надзвичайних ситуацій, військової агресії, військових, терористичних або інших злочинних дій;
- безперешкодно обстежувати в установленому законодавством порядку підприємства, установи та організації, їх об'єкти нерухомого майна, виробничі потужності та технічне обладнання під час здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища та з метою здійснення розрахунку розміру шкоди, збитків і втрат, завданих навколишньому природному середовищу та природним ресурсам держави внаслідок виникнення аварій, надзвичайних ситуацій, військової агресії, військових, терористичних або інших злочинних дій.

Збройна агресія Російської Федерацією проти України призвела до необхідності оцінки шкоди завданою довкіллю військовими діями.

!! Постановою «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» від 20 березня 2022 р. №326 визначено основні показники,

Розділ 2

які оцінюються та види шкоди завданої навколишньому природному середовищу.

 Шкода, завдана земельним ресурсам - напрям, що включає шкоду від пошкодження і знищення родючого шару ґрунту та шкоду, зумовлену забрудненням і засміченням земельних ресурсів.

Основні показники, які оцінюються:

- витрати на рекультивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництво, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;
- збитки, завдані власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- витрати на відновлення меліоративних систем;
- шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок забруднення ґрунтів речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;-
- шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок засмічення земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами.

Відповідальними за визначення шкоди та збитків є:

- за показниками, зазначеними в абзацах першому - третьому, є обласні, Київська міська держадміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації);
- за показниками, зазначеними в абзацах четвертому та п'ятому – Держекоінспекція.

 Втрати надр – напрям, що включає втрати надр, завдані самовільним їх користуванням.

Основні показники, які оцінюються:

- обсяг самовільного, зокрема незаконного, користування надрами;
- збитки, завдані внаслідок самовільного користування надрами.

Відповідальною за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Державна служба геології та надр України.

Розділ 2

✓ Втрати лісового фонду - напрям, що включає втрати і пошкодження лісів і лісових ділянок, та пов'язані із ними витрати.

Основні показники, які оцінюються:

- втрати лісогосподарського виробництва, спричинені обмеженням прав землекористувачів;
- втрати лісокористувачів, заподіяні тимчасовим зайняттям земельних ділянок, встановленням обмежень щодо їх використання та неодержанням доходів у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок.

Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Державне агентство лісових ресурсів України.

✓ Збитки завдані природно-заповідному фонду - напрям, що включає збитки, завдані територіям та об'єктам природно-заповідного фонду, та пов'язані із ними витрати.

Основним показником, який оцінюється, є збитки, завдані природним територіям та об'єктам внаслідок їх пошкодження чи знищення.

Відповідальною за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Державна екологічна інспекція України.

✓ Шкода завдана атмосферному повітрю - напрям, що включає шкоду, завдану викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Основний показник, який оцінюється цим критерієм, є обсяг неорганізованих викидів, які надходить в атмосферне повітря у вигляді ненаправлених потоків газопилевої суміші від джерел забруднення не оснащених спеціальними спорудами для відведення газів газоходами, трубами та іншими спорудами.

Прикладами неорганізованих джерел є: загоряння лісу на певній площі, пожежа на нафтосховищі, пожежа торговельного центру.

✓ Збитки завдані водним ресурсам - включає шкоду річковим, морським та підземним водним ресурсам.

Розділ 2

Приклад розрахунку кількості забруднюючих викидів в атмосферне повітря, що мають місце під час пожежі 1 Га лісу згідно Методики 175.

Розрахунок маси викиду M_i викид = $q_i \times S$

Назва забруднюючих речовин		q_i Коефіцієнт при лісових пожеж та інших насаджень, т/Га	S Площа пожежі, Га	M _i викид, т
NOX	Азоту діоксид	0,1	1,00	0,1
NH ₃	Аміак	0,02		0,02
SO _x	Ангідрид сірчистий	0,02		0,02
CO ₂	Вуглецю діоксид	712,8		712,8
CO	Вуглецю оксид	3		3
NM VOC	НМЛОС	0,3		0,3
ОКВЧ + PM ₁₀ + PM _{2,5} (Сажа)	Тверді речовини	5,4		5,4
Pb	Свинець і його неорганічні сполуки (у перерахунку на свинець)	0,000097		0,000097
Cd	Кадмію оксид (у перерахунку на кадмій)	0,000008		0,000008
Hg	Ртуті оксид (у перерахунку на ртуть)	0,000007		0,000007
As	Миш'як, неорганічні сполуки (у перерахунку на миш'як)	0,000044		0,000044
Cr	Хром шестивалентний (у перерахунку на триоксид хрому)	0,000042		0,000042
Cu	Міді оксид (у перерахунку на мідь)	0,000099		0,000099
Ni	Нікелю оксид (у перерахунку на нікель)	0,000067	0,000067	
Se	Селену діоксид (у перерахунку на селен)	0,000006	0,000006	
Zn	Цинку оксид (у перерахунку на цинк)	0,00085	0,00085	
Benzo(a)pyrene	Бенз(а)пірен	0,000005	0,000005	

Розділ 2

Приклад розрахунку коштів від забруднюючих викидів в атмосферне повітря, що мають місце під час пожежі 1 Га лісу згідно Методики 175.

Розрахунок шкоди Рш (грн) = Мі викид × Сп × Кнеб × Кв × Кмп × Кпп

	Мі викид	Сп	Кнеб	Кв	Кмп	Кпп	Рш
Назва забруднюючих речовин	Мі викид, т	Сума екоподатку, грн/тон	Коефіцієнт небезпеки забруднюючих речовин	Коефіцієнт впливу на довкілля	Коефіцієнт масштабу події	Коефіцієнт характеру походження події	Розмір шкоди, грн
NOX	0,1	2574,43	3	3	1	10	23 169,87
NH3	0,02	482,84	2				579,41
SOx	0,02	2574,43	3				4 633,97
CO2	712,8	30	2				1 283 040,00
CO	3	96,99	2				17 458,20
NM VOC	0,3	145,5	2				2 619,00
OKBЧ+, PM10+, P M2,5, сажа	5,4	96,99	3				47 137,14
Pb	0,000097	109127,84	5				1 587,81
Cd	0,000008	20376,23	5				24,45
Hg	0,000007	109127,84	5				114,58
As	0,000044	4216,92	4				22,27
Cr	0,000042	69113,38	5				435,41
Cu	0,000099	4216,92	4				50,10
Ni	0,000067	103816,62	4				834,69
Se	0,000006	18413,24	5				16,57
Zn	0,00085	628,32	3	48,07			
Benzo(a) pyrene	0,000005	3277278,63	5	2 457,96			
Рш (заг)	Загальний розмір шкоди, грн				1 384 229,50		

Розділ 3.

**Законодавство, яке
необхідне громадським
інспекторам з охорони
довкілля для реалізації
своїх повноважень**

Розділ 3

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Правове регулювання громадського екологічного контролю визначено в нормативно-правових актах, які регулюють екологічні правовідносини, що виникають у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки.

Доцільно виокремити перелік нормативно-правових актів, який необхідний громадським інспекторам з охорони довкілля для реалізації своїх повноважень:

- Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-XII;
- Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР;
- Водний кодекс України від 06 червня 1995 року № 214/95-ВР;
- Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III;
- Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України від 16 червня 1992 року № 2456-XII «Про природно-заповідний фонд України»;
- Закон України від 16 жовтня 1992 року № 2707-XII «Про охорону атмосферного повітря»; • Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX «Про управління відходами»;
- Закон України від 10 лютого 2000 року № 1436-III «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону»;
- Закон України від 22 лютого 2000 року № 1478-III «Про мисливське господарство та полювання»;
- Закон України від 13 грудня 2001 року № 2894-III «Про тваринний світ»;
- Закон України від 07 лютого 2002 року № 3055-III «Про Червону книгу України»;
- Закон України від 19 червня 2003 року № 962-IV «Про охорону земель»;

Розділ 3

- Закон України від 21 лютого 2006 року № 3447-IV «Про захист тварин від жорстокого поводження»;
- Закон України від 25.06.1992 № 2498-XII «Про ветеринарну медицину»;
- Закон України від 08 липня 2011 року № 3677-VI «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»;
- Закон України від 27 лютого 1991 року № 791а-XII «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
- Положення про правила проведення полювань, поводження із зброєю та порядок видачі ліцензій на добування мисливських тварин, затверджене наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 17.10.2011 № 549, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 19.10.2011 за № 1211/19949;
- Правила любительського і спортивного рибальства, затвердженні наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.09.2022 № 700, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16.11.2022 за № 1412/38748;
- Інструкція про селекційний відстріл мисливських тварин, затверджена наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 07.02.2014 № 57, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11.04.2014 за № 413/25190;
- Порядок утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах, затверджений наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 30.09.2010 № 429, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29.12.2010 за № 1384/18679;
- Положення про порядок застосування вогнепальної зброї, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 575.

Розділ 3

ЕкоСистема – вся екологічна інформація та послуги в один клік
(<https://eco.gov.ua/>)

Створена для того, щоб кожен громадянин мав актуальну достовірну інформацію про стан навколишнього середовища та природні ресурси, а також взаємодівав з державою в прозорий і зручний спосіб.

Проект, містить:

- моніторингові дані про стан повітря, води, ґрунтів у населених пунктах;
- всі реєстри, які веде Міндовкілля та центральні органи влади, та які координуються ЕкоСистемою;
- повний спектр онлайн послуг для громадян та бізнесу з актуальними оновленнями за темами, календарями звітності, розсилками.

Проект дозволяє:

- при пошуку потрібної інформації не заходити на купу сайтів, писати запити та чекати відповіді;
- налаштувати робочий діалог з посадовцями прозорим, конструктивним та зручним – без зайвої бюрократії;
- швидко та зручно отримувати послуги, а посадовцям чесно виконували свою роботу.

Розділ 3

е-Довкілля

Тут зібрана уся інформація з установ, які здійснюють моніторинг довкілля за різними напрямками – повітря, вода, ґрунти тощо.

Тож, перевіряйте дані у державних реєстрах та отримуйте інформацію зручно, просто і без зайвих клопотів.

е-Повітря

Це електронний сервіс зручного доступу до інформації про дозволені викиди в атмосферне повітря з функцією отримання такого дозволу.

Тут можна перевірити інформацію про те, чи є у підприємства дозвіл на викиди забруднюючих речовин; хто є екологічним аудитором та багато іншого.

За допомогою сервісу можна подати документи на отримання дозволу, зареєструвати звіт з інвентаризації джерел викидів забруднюючих речовин; оформити сертифікат екологічного аудитора та скористатися іншими адміністративними послугами.

е-Ліс

Це електронна система державного та громадського контролю за лісовим господарством.

Тут можна знайти дані моніторингу лісів, інформацію про пожежі, розрахункові лісосіки.

Оформити онлайн лісорубні та лісові квитки, сертифікати про походження лісоматеріалів, посвідчення мисливця та щорічну контрольну картку обліку добутої дичини і порушень правил полювання.

е-Надрокористування

Це електронна система обліку спеціальних дозволів на користування надрами та електронних аукціонів. Тут можна онлайн подати документи на оформлення спеціального дозволу на користування надрами за результатами продажу на аукціоні

Розділ 3

е-Вода

Це електронна система обліку водокористувачів та забруднення водою.

Тут можна знайти інформацію про найбільших забруднювачів водних об'єктів, про видані дозволи на днопоглиблення, а також проведення робіт на землях водного фонду в межах прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів, у внутрішніх морських водах, лиманах і територіальному морі.

Можна отримати онлайн дозвіл на спеціальне водокористування та подати щорічну звітність.

е-Відходи

Це електронна система обліку та моніторингу відходів в Україні

Тут можна знайти реєстри місць видалення відходів, звіти про розміщення відходів та інформацію про підприємства, які мають право працювати з небезпечними відходами та підприємства, що можуть виробляти особливо небезпечні хімічні речовини.

Крім того, онлайн доступні такі адміністративні послуги, як подання декларації про відходи, оформлення документів для транскордонного перевезення відходів, отримання ліцензій на провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами чи ліцензій на виробництво особливо небезпечних хімічних речовин.

е-Пестициди

Це електронна система обліку пестицидів та агрохімікатів.

Тут ви знайдете інформацію про дозволені для використання пестициди та агрохімікати, про державні випробування та реєстрацію цих речовин.

Щоб не гаяти час на подання паперових документів, радимо скористатися системою та онлайн оформлювати посвідчення про державну реєстрацію пестицидів і агрохімікатів, дозвіл на ввезення та застосування незарєстрованих пестицидів та агрохімікатів для наукових та дослідних цілей.

Розділ 3

е-Екоконтроль

Це електронна система екологічного контролю.

За допомогою сервісу ви можете повідомити відповідні органи про протиправну діяльність, знайти інформацію про планові та позапланові перевірки, які проводяться Держекоінспекцією та їх результати.

е-Стратегічна екологічна оцінка

Це електронна система стратегічної екологічної оцінки проєктів документів державного планування. Весь процес на одній платформі. Тут замовники можуть подати заяву про визначення обсягу СЕО, організувати громадські обговорення, отримувати зауваження і пропозиції від відповідних державних органів, прозвітувати про проведення стратегічної екологічної оцінки та інформувати про затвердження документа державного планування.

Громадськість може надіслати свої зауваження та пропозиції замовнику СЕО, контролювати їх врахування та аналізувати відповідні звіти, а ще оперувати об'єктивною та достовірною інформацією.

е-Природно-заповідний фонд

Це електронна система обліку та моніторингу використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Тут можна знайти повну інформацію про природоохоронні території України, рослинний і тваринний світ, дізнатися про встановлені ліміти на використання природних ресурсів, а також скористатися відповідними адміністративними послугами онлайн.

е-Оцінка впливу на довкілля

Електронна система оцінки впливу на довкілля.

Користувачам доступна інформація з Реєстру оцінки впливу на довкілля, інформаційно - аналітична система обчислення ризиків для довкілля та відповідні адміністративні послуги

Розділ 4.

Загальна характеристика адміністративного та кримінального правопорушення

Розділ 4

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Стаття 6. Запобігання адміністративним правопорушенням

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України.

Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України додержання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю адміністративних комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями.

Стаття 7. Забезпечення законності при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення

Ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом.

Застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу провадиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом.

Додержання вимог закону при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення забезпечується систематичним контролем з боку вище стоячих органів і посадових осіб, правом оскарження, іншими встановленими законом способами.

Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Розділ 4

Стаття 9. Поняття адміністративного правопорушення

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

Стаття 10. Вчинення адміністративного правопорушення умисно

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків.

Стаття 11. Вчинення адміністративного правопорушення з необережності

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити.

Стаття 12. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Стаття 16. Відповідальність іноземців і осіб без громадянства

Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України.

Стаття 17. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність

Особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності.

Розділ 4

Стаття 22. Можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

Стаття 23. Мета адміністративного стягнення

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Стаття 24. Види адміністративних стягнень

!! За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 5-1) громадські роботи;
- 6) виправні роботи;
- 6-1) суспільно корисні роботи;
- 7) адміністративний арешт;
- 8) арешт з утриманням на гауптвахті.

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень.

Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Розділ 4

Стаття 29. Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Особливості порядку застосування конфіскації тварин встановлюються цим Кодексом та іншими законами України.

Порядок застосування конфіскації, перелік предметів, які не підлягають конфіскації, встановлюються цим Кодексом та іншими законами України.

Стаття 33. Загальні правила накладення стягнення за адміністративне правопорушення

Стягнення за адміністративне правопорушення накладається у межах, установлених цим Кодексом та іншими законами України.

При накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, крім випадків накладення стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, справ про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 132² цього Кодексу, та за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису). Особливості накладення стягнення при розгляді справ без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті та за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються статтями 279¹-279⁸ цього Кодексу.

Розділ 4

Стаття 34. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення

Обставинами, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

- 1) щире розкаяння винного;
- 2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;
- 3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;
- 4) вчинення правопорушення неповнолітнім;
- 5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Законами України може бути передбачено й інші обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Орган (посадова особа), який вирішує справу про адміністративне правопорушення, може визнати пом'якшувачими і обставини, не зазначені в законі.

Стаття 35. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення

Обставинами, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

- 1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її;
- 2) повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення;
- 3) втягнення неповнолітнього в правопорушення;
- 4) вчинення правопорушення групою осіб;
- 5) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;
- 6) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Орган (посадова особа), який накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати дану обставину обтяжуючою.

Розділ 4

Стаття 38. Строки накладення адміністративного стягнення (витяг)

Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу підвідомчі суду (судді).

Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені у частинах третій - шостій цієї статті.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження.

Стаття 39. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню

Якщо особа, піддана адміністративному стягненню, протягом року з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення, то ця особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню.

Стаття 40. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду

Якщо у результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно майнову шкоду громадянину, підприємству, установі або організації, то адміністративна комісія, виконавчий орган сільської, селищної, міської ради під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди, якщо її сума не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а суддя районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду - незалежно від розміру шкоди, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті.

Коли шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, суддя має право

Розділ 4

покласти на неповнолітнього відшкодування заподіяної шкоди або зобов'язати своєю працею усунути її.

Стаття 242¹. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, розглядає справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 47 - 50, частиною першою статті 52, статтями 53, 53¹, 54, 59 - 77¹, статтею 78 (крім порушень санітарних норм), статтями 78¹, 79, 79², статтями 80-83 (крім порушень санітарних норм), частинами першою і третьою статті 85, статтями 86¹, 87, статтею 89 (щодо диких тварин), статтею 90¹ (крім порушень санітарних норм), статтями 91¹ - 91⁴, статтею 95 (крім порушень санітарних норм та норм ядерної безпеки), статтею 153, статтею 167 (щодо реалізації нафтопродуктів, екологічні показники яких не відповідають вимогам стандартів, норм та правил) і статтею 188⁵ цього Кодексу.

Від імені центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право Головний державний інспектор України з охорони навколишнього природного середовища та його заступники, старші державні інспектори України з охорони навколишнього природного середовища, державні інспектори України з охорони навколишнього природного середовища, головні державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя та їх заступники, головні державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища Чорного і Азовського морів та їх заступники, старші державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища, державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій.

Розділ 4

Стаття 245. Завдання провадження в справах про адміністративні правопорушення

Завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Стаття 251. Докази

 Доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган посадова особа встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі або в режимі фотозйомки (відеозапису), які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, безпеки на автомобільному транспорті та паркування транспортних засобів, актом огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

Обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, визначених статтею 255 цього Кодексу.

Стаття 254. Складення протоколу про адміністративне правопорушення

!! Про вчинення адміністративного правопорушення складається

Розділ 4

протокол уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності.

✓ Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол не складається у випадках, передбачених статтею 258 цього Кодексу.

Стаття 256. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, прізвище викривача (за його письмовою згодою), якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. **!!** *Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.*

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

Стаття 257. Надіслання протоколу

Відповідно до частини першої вказаної статті, протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Розділ 4

Стаття 258. Випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається (окремі положення)

! Протокол не складається в разі вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 70, 77, частиною третьою статті 85, статтею 153, якщо розмір штрафу не перевищує трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та якщо особа не оспорує допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається.

Протоколи не складаються і в інших випадках, коли відповідно до закону штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення.

У випадках, передбачених частинами першою та другою цієї статті, уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 цього Кодексу.

Якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 256 цього Кодексу. Цей протокол є додатком до постанови у справі про адміністративне правопорушення.

! Постанова у справі про адміністративне правопорушення складається у двох екземплярах, один з яких вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Стаття 259. Доставлення порушника

При вчиненні лісопорушень, порушень правил полювання, правил рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення, працівники державної лісової охорони, а в лісах колективних сільськогосподарських підприємств - працівники лісової охорони зазначених підприємств, уповноважені на те посадові особи органів, які здійснюють державний нагляд за дотриманням правил полювання, органів рибоохорони, посадові особи інших органів, які здійснюють державний контроль за охороною і використанням тваринного світу, працівники служб охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також поліцейські можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, у поліцію чи в

Розділ 4

приміщення виконавчого органу сільської, селищної ради. Доставлення порушника може провадитись також членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, громадськими інспекторами охорони природи, громадськими мисливськими інспекторами, громадськими інспекторами органів рибоохорони та громадськими лісовими інспекторами.

Доставлення порушника має бути проведено в можливо короткий строк.

Стаття 264. Особистий огляд і огляд речей (окремі положення)

Огляд речей може провадитись уповноваженими на те посадовими особами Служби безпеки України, органів Національної поліції, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, воєнізованої охорони, цивільної авіації, митного органу, органів прикордонної служби, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших категорій мігрантів, природоохоронних органів, державними інспекторами з питань інтелектуальної власності, органів лісоохорони, органів рибоохорони, органів, що здійснюють державний нагляд за додержанням правил полювання, а у випадках, прямо передбачених законами України, також і інших органів. При вчиненні порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу уповноважені на те посадові особи органів, які здійснюють державний нагляд за додержанням правил полювання, органів рибоохорони, а також поліцейські, та працівники Державної прикордонної служби України можуть провадити в установленому порядку огляд транспортних засобів.

 Огляд речей, ручної кладі, багажу, знарядь полювання і лову риби, добутої продукції, транспортних засобів та інших предметів здійснюється, як правило, у присутності особи, у власності (володінні) якої вони є. У невідкладних випадках зазначені речі, предмети може бути піддано оглядові з участю двох понятих під час відсутності власника (володільця).

!! Примітка: громадські інспектори з охорони довкілля можуть проводити виключно огляд речей. Повноваження та правові підстави для здійснення особистого огляду у громадських інспекторів з охорони довкілля відсутні.

Розділ 4

Стаття 265. Вилучення речей і документів

Речі і документи, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами органів, зазначених у статтях 234¹, 234², 244⁴, 262 і 264 цього Кодексу. Вилучені речі і документи зберігаються до розгляду справи про адміністративне правопорушення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України за погодженням із Державною судовою адміністрацією України, а після розгляду справи, залежно від результатів її розгляду, їх у встановленому порядку конфіскують, або повертають володільцеві, або знищують, а при оплатному вилученні речей - реалізують.

 Про вилучення речей і документів складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, про огляд речей або адміністративне затримання.

Стаття 265⁵. Особливості тимчасового вилучення тварини

За наявності підстав вважати, що власником тварини вчинено порушення, за яке відповідно до цього Кодексу може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді конфіскації тварини, особа, уповноважена на складання протоколу про адміністративні правопорушення відповідно до статей 88¹, 89 та 154 цього Кодексу, тимчасово вилучає тварину до набрання законної сили постановою у справі про адміністративне правопорушення. Про тимчасове вилучення тварини складається протокол або робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення. Порядок тимчасового вилучення тварини визначається Кабінетом Міністрів України.

! До тимчасового вилучення тварини застосовуються положення цього Кодексу щодо тимчасового вилучення речей та документів з урахуванням особливостей, встановлених цією статтею.

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою є провадження;

Розділ 4

оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Стаття 276. Місце розгляду справи про адміністративне правопорушення

! Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення. Адміністративними комісіями справи про адміністративні правопорушення розглядаються за місцем проживання порушника.

Стаття 277. Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення

 Справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. Законами України може бути передбачено й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

! Строк розгляду адміністративних справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про таке правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

Стаття 317. Органи, що виконують постанову про позбавлення спеціального права

Постанова виконується зазначеними у частині другій статті 242 цього Кодексу посадовими особами органів, мисливського господарства.

Стаття 319. Порядок виконання постанови про позбавлення права полювання

Виконання постанови про позбавлення права полювання провадиться шляхом вилучення посвідчення мисливця. У разі ухилення особи, позбавленої права полювання, від здачі посвідчення мисливця працівники, уповноважені здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання, вилучення посвідчення мисливця провадять у встановленому порядку.

Розділ 4

Оформлення органами Державної екологічної інспекції України та її територіальними органами матеріалів про адміністративні правопорушення, здійснюється відповідно до вимог Інструкції, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 05.07.2004 № 264, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27.07.2004 за № 934/9533.

!! Також, у протоколі про адміністративне правопорушення у відомостях про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності обов'язково зазначається: сімейний стан, у тому числі кількість утриманців (у разі наявності інформації); фактичне місце проживання (поштова адреса); місце роботи (повна назва підприємства без застосування аббревіатур та його поштова адреса) або навчання особи, а якщо особа не працює, то про це робиться відмітка; відомості щодо заробітної плати (у разі наявності інформації); паспорт (серія, номер, ким і коли виданий) або інший документ, що посвідчує особу. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

! У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

Протокол складається на місці виявлення правопорушення. При складанні протоколу вказується частина статті та стаття Кодексу України про адміністративні правопорушення, згідно з якою наступає адміністративна відповідальність за вчинені протиправні дії.

✓ Суть правопорушення повинна бути описана таким чином, щоб вона найточніше відповідала термінології, що вживається у законах України, які передбачають відповідальність, із посиланням на нормативно-правові акти, які передбачають відповідальність за вчинене правопорушення (з обов'язковим зазначенням статей (їх частин), пунктів, абзаців тощо).

Розділ 4

Відповідно до статті 6 Закону України «Про засади державної мовної політики», усі реквізити протоколу заповнюються розбірливим почерком українською мовою.

Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також внесення додаткових записів після того, як протокол підписаний особою, на яку він складений.

При складанні протоколу слід чітко та розбірливо викладати всі відомості, передбачені формою протоколу, звертаючи особливу увагу на точність і повноту викладення складу порушення.

! Якщо правопорушення вчинено кількома особами, то протокол складається на кожну особу окремо.

!! Якщо однією особою вчинено два або більше адміністративних правопорушень, то адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо.

Протокол складається в двох примірниках. Про отримання особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, другого екземпляра протоколу ставиться відмітка.

У разі, якщо матеріали про правопорушення надсилаються до прокурора, органу досудового слідства чи дізнання, копія цих матеріалів, засвідчена в установленому порядку, залишається у посадової особи, яка їх склала.

✓ Особа, яка склала протокол, роз'яснює порушнику його права та обов'язки, передбачені статтею 63 Конституції України та статтею 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення, про що порушник ставить свій підпис, а в разі відмови від підпису робиться відмітка у протоколі.

Статті Кодексу України про адміністративні правопорушення за якими центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального

Розділ 4

використання, відтворення і охорони природних ресурсів, здійснює розгляд справ про адміністративні правопорушення визначено статтею 242¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (див. підрозділ 1 Розділу III).

Згідно з пунктом 7 частини другої статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до відання органів, зазначених у статтях 222 - 244²¹, 244²⁴ цього Кодексу, протоколи про правопорушення має право складати уповноважені на те посадові особи цих органів. Крім того, протоколи про адміністративні правопорушення мають право складати громадський інспектор з охорони довкілля (статті 48, 63 - 70, 73, 76 - 77 ¹, 78, 82, частини перша і третя статті 85, стаття 89 (щодо диких тварин), статті 91⁴, 153).

 Складений громадським інспектором з охорони довкілля протокол про адміністративне правопорушення за статтями, визначеними у статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, надсилається (передається) органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення (див. ст. 242¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Розділ 4

Кримінальні правопорушення проти довкілля

Відповідно до статті 11 Кримінального кодексу України, кримінальне правопорушення це передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення.

!! Не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

! Варто зауважити, що законодавство включає визначення кримінальних правопорушень проти довкілля у окремих розділах Кримінального кодексу України, а саме Розділ VIII «Кримінальні правопорушення проти довкілля» містить 22 статті, у котрих закріплено основи кримінальної відповідальності за екологічні порушення і визначено основні моменти боротьби зі злочинами проти довкілля.

Стаття 245. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу

1. Знищення або пошкодження лісових масивів, зелених насаджень навколо населених пунктів, вздовж залізниць, а також стерні, сухих дикоростучих трав, рослинності або її залишків на землях сільськогосподарського призначення вогнем чи іншим способом, - караються штрафом від п'яти тисяч чотирьохсот до дев'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, якщо вони спричинили загибель людей, масову загибель тварин або інші тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Стаття 246. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу

1. Незаконна порубка дерев або чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, перевезення, зберігання, збут незаконно зрубаних дерев або чагарників, що заподіяли істотну шкоду, - карається штрафом від тисячі до тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів

Розділ 4

громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, - караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені у заповідниках або на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах, - караються штрафом від тисячі п'ятисот до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою чи третьою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до семи років.

 Примітка. 1. У цій статті істотною шкодою вважається така шкода, яка у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, або інша істотна шкода, завдана навколишньому природному середовищу в частині забезпечення ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів.

2. У цій статті тяжкими наслідками вважаються такі наслідки, які у шістдесят і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 248. Незаконне полювання

1. Порушення правил полювання, якщо воно заподіяло істотну шкоду, а також незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України, - караються штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста шістдесяти до двохсот сорока годин, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, якщо вони вчинені службовою особою з використанням службового становища, або за попередньою змовою групою осіб, або

Розділ 4

способом масового знищення звірів, птахів чи інших видів тваринного світу, або з використанням транспортних засобів, або особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене цією статтею, - караються штрафом від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

 Примітка. Істотною шкодою у цій статті, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 249. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом

1. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, якщо воно заподіяло істотну шкоду, - карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі діяння, якщо вони вчинені із застосуванням вибухових, отруйних речовин, електроструму або іншим способом масового знищення риби, звірів чи інших видів тваринного світу або особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене цією статтею, - караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 250. Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів

Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів або диких водних тварин, - карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Стаття 251. Порушення ветеринарних правил

Порушення ветеринарних правил, яке спричинило поширення епізоотії або інші тяжкі наслідки, - карається штрафом від однієї тисячі до

Розділ 4

чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 252. Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду

1. Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду - карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені шляхом підпалу або іншим небезпечним способом, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

Стаття 441. Екоцид

Масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу, - караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

 У міжнародному праві під **екоцидом** зазвичай розуміється використання геофізичних, метеорологічних та інших засобів з метою зміни динаміки, складу чи структури Землі, включаючи її біосферу, літосферу, гідросферу та атмосферу, а також космічного простору, що може потягнути або потягло масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери, водних ресурсів або інші тяжкі наслідки.

!! Юридична відповідальність за екологічні правопорушення виникає у випадках вчинення особою екологічного правопорушення, тобто правопорушення з особливим об'єктом посягання та містить практично весь комплекс механізмів, притаманних різним видам юридичної

Розділ 4

відповідальності. Залежно від виду екологічного правопорушення (кримінальне правопорушення, адміністративний проступок, дисциплінарний проступок, цивільно-правовий делікт) вступає в дію той чи інший механізм, характерний для конкретного виду відповідальності.

!! Відповідно до положень стаття 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища порушення», порушення законодавства України про охорону навколишнього природного середовища тягне за собою встановлену цим Законом та іншим законодавством України дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність.

При цьому, приписами частини п'ятої цієї статті визначено, що застосування заходів дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності не звільняє винних від компенсації шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища та погіршенням якості природних ресурсів.

Кримінальні правопорушення проти довкілля визначені у Розділі VIII Кримінального кодексу України, якими визначено основи кримінальної відповідальності за екологічні порушення і визначено основні моменти боротьби зі злочинами проти довкілля.

Що стосується правопорушень, за які перебачено відповідальність Кодексом України про адміністративні правопорушення, то увага мусить бути зосереджена на тих правопорушеннях, справи у яких розглядаються органами, зазначеними в статтях 218-221 цього Кодексу, а протоколи про правопорушення мають право складати: представники громадських організацій або органів громадської самодіяльності, а саме громадський інспектор з охорони довкілля (статті 48, 63-70, 73, 76-77¹, 78, 82, частини 1 та 3 статті 85, статті 87, статті 89 (щодо диких тварин), статті 91⁴, 153).

✓ Ключовою відмінністю між адміністративними та кримінальними правопорушеннями є те, що останні характеризуються більш високим рівнем екологічного ризику, ступенем екологічної небезпеки для навколишнього природного середовища, природних ресурсів, життя і здоров'я людей, та, як наслідок, і посиленою відповідальністю у разі їх вчинення.

Розділ 4

Відповідно до положень Кримінального кодексу України, якими передбачено відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля, має місце диференційований підхід до кваліфікації цих правопорушень з огляду на наслідки, що настали.

Так, приписи статей 239¹-240¹, 246, 248, 254 Кримінального кодексу України містять примітки, що визначають розмір шкоди, за умови заподіяння якої винна особа підлягає притягненню до кримінальної відповідальності за скоєння відповідного кримінального правопорушення.

Така податкова соціальна пільга визначена підпунктом 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 Податкового кодексу України і її розмір дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, - для будь-якого платника податку.

Приписами статті 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» встановлено, що з 1 січня 2023 року прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 2684 грн на одну особу в розрахунку на місяць.

Відповідно, у 2023 році розмір податкової соціальної пільги становить 1342 грн.

Розмежування відповідальності у разі порушення правил полювання

Так, положеннями статті 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено відповідальність за порушення правил використання об'єктів тваринного світу, а статтею 248 Кримінального кодексу України за незаконне полювання.

Диспозицією частини першої статті 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено, що відповідальність настає у разі порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з

Розділ 4

порушенням установленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку здійснення полювання), яке не мало наслідком добування, знищення або поранення тварин, а також транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту в контрольній картці обліку добутої дичини і порушень правил полювання та в дозволі на їх добування, а відповідно до положень частини другої цієї статті - у разі повторного порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин) чи таке, яке мало наслідком добування, знищення або поранення тварин.

!! Під полюванням розуміються дії людини, спрямовані на вистежування, переслідування з метою добування і власне добування (відстріл, відлов) мисливських тварин (тобто диких звірів та птахів, які можуть бути об'єктами полювання), що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах (ст. 1 Закону «Про мисливське господарство та полювання»). До полювання прирівнюється перебування осіб: у межах мисливських угідь, у тому числі на польових і лісових дорогах (крім доріг загального користування), з будь-якою стрілецькою зброєю або з капканами та іншими знаряддями добування звірів і птахів, або з собаками мисливських порід чи ловчими звірами і птахами, або з продукцією полювання (крім випадків регулювання чисельності диких тварин, польових випробувань і змагань мисливських собак (не нижче обласного рівня); на дорогах загального користування з продукцією полювання або з будь-якою зібраною розчохленою стрілецькою зброєю (стаття 12 названого Закону).

✓ **Кваліфікація діяння особи, якщо порушено правила полювання і наслідком було знищення тварин.**

У такому разі слід звернутися до примітки до статті 248 Кримінального кодексу України, у якій закріплено, що істотною шкодою у цій статті вважається така шкода, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків та яка у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Розділ 4

Тобто, при порушенні особою правил полювання кримінальна відповідальність настає у разі заподіяння шкоди, яка є істотною і, наприклад, у 2023 році становить 335 500 грн (250 * 1342 грн).

Аналогічного підходу слід дотримуватися у разі встановлення факту незаконної порубки.

! Адміністративна відповідальність за незаконну рубку лісу настає у випадках, коли остання здійснювалася з порушенням нормативних актів, які регулюють порядок порубки дерев і чагарників, у лісах, захисних та інших лісових насадженнях (якщо при цьому заподіяно істотну шкоду) або в заповідниках чи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах.

Зокрема, визнається незаконною порубка дерев і чагарників, вчинена: без відповідного дозволу; за дозволом, виданим із порушенням чинного законодавства; до початку чи після закінчення установлених у дозволі строків; не на призначених ділянках чи понад установлену кількість; не тих порід дерев, які визначені в дозволі; порід, вирубку яких заборонено.

Порубка дерев і чагарників на територіях, не віднесених до лісового фонду (ст. 4 Лісового кодексу України), не тягне відповідальності за статтею 246 Кримінального кодексу України. За наявності відповідних підстав такі дії можуть бути кваліфіковані як крадіжка, самоуправство тощо.

!! Заволодіння деревами, зрубаними та підготовленими до складування або вивезення, залежно від обставин справи, слід кваліфікувати за відповідними частинами статті 185 Кримінального кодексу України або іншими статтями, якими передбачено відповідальність за вчинення злочинів проти власності.

Отже, для правильної кваліфікації діяння особи за частиною першою статті 65 Кодексу України про адміністративні правопорушення (незаконна порубка і пошкодження дерев або чагарників; перевезення, зберігання незаконно зрубаних дерев або чагарників; знищення або пошкодження лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення) або ж за частиною першою статті 246 Кримінального кодексу України (незаконна порубка дерев або чагарників у лісах, захисних та інших

Розділ 4

лісових насадженнях, перевезення, зберігання, збут незаконно зрубаних дерев або чагарників, що заподіяли **істотну шкоду**) необхідно звернутися до примітки до статті 246 Кримінального кодексу України, у якій закріплено, що у цій статті істотною шкодою вважається така шкода, яка у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, або інша істотна шкода, завдана навколишньому природному середовищу в частині забезпечення ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів.

Отже, у разі заподіяння незаконною порубкою шкоди, що перевищує 26 840 грн (20 * 1342 грн), такі дії особи слід кваліфікувати як кримінальне правопорушення.

! Під незаконним заняттям рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (стаття 249 Кримінального кодексу України) треба розуміти таке вилучення водних живих ресурсів із природного середовища, яке здійснюється з порушенням чинного законодавства, що регулює порядок і умови промислового, любительського, спортивного рибальства, іншого використання водних живих ресурсів, внаслідок якого було завдано істотну шкоду. Зокрема, незаконним є промисел, який здійснюється всупереч існуючим правилам: без належного на те дозволу, в заборонений час, у недозволених місцях, із застосуванням заборонених знарядь лову, з перевищенням установлених лімітів чи норм вилову.

Водні живі ресурси утворюють риби різних порід, водні тварини (дельфіни, раки, краби, креветки, кальмари тощо), морські рослини, які мають промислове значення. Хутрові тварини (видри, бобри, ондатри тощо) й водоплаваючі птахи до водних ресурсів не належать, і відповідальність за незаконний їх вилов чи відстріл настає за статтею 248 Кримінального кодексу України.

! Під промислом розуміються як один акт добування риби, тварин чи рослин, так і неодноразове вчинення таких дій.

Відповідальність за злочин, передбачений статтею 249 Кримінального кодексу України, настає лише за умови, що діями винної особи заподіяно істотну шкоду. На те, що шкода є істотною, можуть вказувати, зокрема, такі дані: знищення нерестовищ риби; вилов риби в період нересту, нечисленних її видів або тих, у відтворенні яких є труднощі; добування

Розділ 4

великої кількості риби, водних тварин чи рослин або риби чи тварин, вилов яких заборонено; тощо. Якщо внаслідок вчинених таких дій істотна шкода не настала, винна особа за наявності до того підстав може нести відповідальність, зокрема за частиною третьою статті 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Виллов риби чи водних тварин зі спеціально облаштованих або пристосованих водоймищ, у яких вони вирощуються підприємствами, організаціями чи громадянами, за статтею 249 Кримінального кодексу України кваліфікувати не можна. За наявності відповідних підстав дії винної особи можуть кваліфікуватись як посягання на чужу власність.

!! Під способом масового знищення звірів, птахів, риби, інших видів тваринного світу (частини другі статей 248 та 249 Кримінального кодексу України) треба розуміти такі дії, які здатні спричинити чи спричинили загибель великої кількості представників дикої фауни, знищення популяції або певного виду тваринного світу в тій чи іншій місцевості чи водоймі (застосування отруйних або вибухових речовин, газу, диму, електроструму, автоматичної зброї, спрямування стада тварин на болото, травлення риби за допомогою заборонених прийомів тощо).

✓ При вирішенні питання про те, чи здійснювалось незаконне полювання або рибальство способом масового знищення, слід ретельно проаналізувати характерні властивості застосованих знарядь, зокрема їхню руйнівну силу, характер взаємодії з оточуючим середовищем, обсяги шкідливого впливу на довкілля.

Розділ 4

ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ГРОМАДСЬКИМИ ІНСПЕКТОРАМИ З ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Відповідно до статті 36 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», громадські інспектори з охорони довкілля:

а) беруть участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства про охорону навколишнього природного середовища, додержання норм екологічної безпеки та використання природних ресурсів;

б) проводять перевірки і складають протоколи про порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища і подають їх органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності;

в) подають допомогу органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в діяльності по запобіганню екологічним правопорушенням.

Органи громадського контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища можуть здійснювати й інші функції відповідно до законодавства України.

Громадський інспектор з охорони довкілля, з метою фіксації факту виявленого адміністративного порушення, складає протокол про адміністративне правопорушення (форма протоколу наведена у додатку).

! Варто зазначити, що, у випадку встановлення громадським інспектором з охорони довкілля факту заподіяння адміністративним правопорушенням матеріальної шкоди, при складанні протоколу про адміністративне правопорушення він обов'язково повинен зазначити даний факт та вказати, що розмір шкоди заподіяної державі буде розраховано додатково, відповідно до затверджених методик.

 Приклади визначення правопорушень за окремими статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення, які вказуються у протоколах про адміністративні правопорушення.

Стаття 65¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення

Розділ 4

Місце, суть правопорушення: гр. Коваленко Іван Володимирович о 16 год. 00 хв. 10.09.2023 на території смт Малокатеринівка Запорізького району Запорізької області (балка Сухенька) здійснив знесення за допомогою бензопили (марки Kross WXT-1080 XX Germany, серійний № XP235687) одного дерева породи акація, розмір у корі біля шийки кореня складає 30 см. Розмір шкоди заподіяної державі буде розраховано додатково, відповідно до затвердженої методики,

 що є порушенням: статті 69 Лісового кодексу України, статті 10 Закону України «Про рослинний світ».

У порушника виявлені: бензопила марки Kross WXT-1080 XX Germany, серійний № XP235687.

Стаття 77¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення

Місце, суть правопорушення: гр. Коваленко Іван Володимирович о 10 год.00 хв. 15.09.2023 здійснив самовільне випалювання залишків сухої рослинності на території сільськогосподарських угідь за адміністративними межами с. Іванків Вишгородського району Київської області,

 що є порушенням: частини третьої статті 27 Закону України «Про рослинний світ», частини шостої статті 39 Закону України «Про тваринний світ».

У порушника виявлені: полімерна прозора пляшка із надписом на етикетці «Розпалювач» із залишками рідини жовтого кольору.

Частина перша статті 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення

Місце, суть правопорушення: гр. Коваленко Іван Володимирович о 11 год.00 хв. 31.08.2023 перебував на території мисливських угідь Житомирського районного УТМР, обхід номер 10, з власною мисливською розчохлаю нарізною зброєю (карабін марки «Ремінгтон – 700», серійний № АК-4416382), з якої здійснював постріли без належного на те дозволу,

 що є порушенням: статті 20 Закону України «Про мисливське господарство та полювання».

У порушника виявлені: мисливська розчохла нарізна зброя (карабін марки «Ремінгтон – 700», серійний № АК-4416382).

Розділ 4

Частина третя статті 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення

Місце, суть правопорушення: гр. Коваленко Іван Володимирович о 08 год.00 хв. 10.09.2023 знаходився на березі річки Десна (навпроти бази відпочинку «Стріла» за межами с. Пухівка Броварського району Київської області) з забороненим знаряддям лову, а саме: з сухою сіткою лісковою, з розміром вічка 65х65 мм (вилов риби не здійснював),

 що є порушенням: підпункту 11 пункту 5 розділу IV Правил любительського і спортивного рибальства, затверджених наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.09.2022 № 700, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16.11.2022 за № 1412/38748.

У порушника виявлені: суха сітка ліскова, з розміром вічка 65х65 мм.

Порядок та підстави звернення громадського інспектора з охорони довкілля до правоохоронних органів за фактами вчинення кримінальних правопорушень.

У разі встановлення громадським інспектором з охорони довкілля діянь, які містять ознаки кримінальних правопорушень, громадський інспектор з охорони довкілля зобов'язаний звернутися до правоохоронних органів з відповідним повідомленням/заявою (форма та зразок заяви про вчинення кримінального правопорушення наведений в додатку).

Варто пам'ятати, що положеннями статті 383 Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення суду, прокурору, слідчому, дізнавачу або органу досудового розслідування про вчинення кримінального правопорушення, а також за вчинення тих самих дій, поєднаних з обвинуваченням особи в тяжкому чи особливо тяжкому злочині або із штучним створенням доказів обвинувачення, а також вчинення їх з корисливих мотивів.

Отже, звернувшись до правоохоронного органу з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення, така особа повинна знати свої права, які передбачені, зокрема, частиною другою статті 60 Кримінального процесуального кодексу України, а саме заявник (фізична або юридична особа, яка звернулася із заявою або

Розділ 4

повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, і не є потерпілим) має право:

- 1) отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- 1-1) отримувати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- 2) подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- 3) отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

 Слід зазначити, що, згідно з частиною першою статті 214 Кримінального процесуального кодексу України, слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

!! Таким чином, у разі виявлення тієї обставини, що відомості, котрі містяться у відповідній заяві або ж повідомленні про вчинення кримінального правопорушення, що подані громадським інспектором з охорони довкілля, після сплину доби не внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань та ще протягом 24 годин не надано заявнику витяг з цього Реєстру, особа, яка повідомила про вчинене кримінальне правопорушення, може оскаржити до слідчого судді місцевого суду такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора.

Так, відповідно до пункту 1 частини першої статті 303 Кримінального процесуального кодексу України передбачено, що заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, володільцем тимчасово вилученого майна, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, на досудовому провадженні можуть бути оскаржені такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, а саме: бездіяльність слідчого, дізнавача,

Розділ 4

прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

✓ Варто наголосити, що, відповідно до частини першої статті 304 Кримінального процесуального кодексу України, скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора, передбачені частиною першою статті 303 цього Кодексу, можуть бути подані особою *протягом десяти днів* з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо рішення слідчого, дізнавача чи прокурора оформлюється постановою, строк подання скарги починається з дня отримання особою її копії.

Основні положення стосовно відшкодування шкоди, заподіяної державі внаслідок забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів.

Статтею 13 Конституції України визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу.

Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

Згідно з частиною четвертою статті 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в порядку та розмірах, встановлених законодавством України.

⚠ **Частиною п'ятою статті 68** Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначено, що застосування заходів адміністративної відповідальності не звільняє винних від компенсації шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища та погіршенням якості природних ресурсів.

Розділ 4

Відповідно до вимог **пункту 8 частини другої статті 16** Цивільного кодексу України, способом захисту цивільних прав та інтересів може бути відшкодування майнової шкоди. Згідно з частинами першою та другою статті 22 Цивільного кодексу України, особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування.

!! Держава Україна може виступати суб'єктом цивільного права.

Відповідно до частини першої статті 167 Цивільного кодексу України, як суб'єкт цивільного права держава Україна є учасником цивільних відносин, в яких вона має рівний статус і приймає участь в тих же формах, що й інші учасники - суб'єкти цивільних відносин (фізичні та юридичні особи), не наділені владними повноваженнями.

Згідно з частиною першою статті 170 Цивільного кодексу України, держава набуває і здійснює цивільні права та обов'язки через органи державної влади у межах їхньої компетенції, встановленої законом.

 Пунктом 1 Положення про Державну екологічну інспекцію України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 № 275 (далі - Положення), визначено, що Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Держекоінспекція відповідно до покладених на неї завдань пред'являє претензії про відшкодування шкоди, збитків і втрат, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства з питань, що належать до її компетенції, та розраховує їх розмір, звертається до суду з відповідними позовами.

Відповідно до частини першої статті 40 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якщо у результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно майнову шкоду громадянину, підприємству, установі або організації, то адміністративна комісія, виконавчий орган сільської, селищної, міської

Розділ 4

ради під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди, якщо її сума не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а суддя районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду - незалежно від розміру шкоди.

!! Згідно з **частиною третьою статті 40** Кодексу України про адміністративні правопорушення, в інших випадках питання про відшкодування майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, вирішується в порядку цивільного судочинства.

 Слід зазначити, що оскільки правопорушенням завдається шкода саме державі, а не громадянину, підприємству, установі або організації, то збитки за постановами про адміністративні правопорушення, розгляд яких покладено на суд, стягненню під час її розгляду судом, в межах розгляду адміністративної справи, не підлягають.

 Тобто, питання про стягнення з порушника заподіяної ним шкоди державі, відповідно до вимог частини третьої статті 40 Кодексу України про адміністративні правопорушення може бути вирішено судом в порядку цивільного судочинства.

Розділ 5.

**Адміністративні
правопорушення за якими
громадські інспектори з
охорони довкілля мають
право складати протоколи**

Розділ 5

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЗА СКОЄННЯ ЯКИХ ГРОМАДСЬКІ ІНСПЕКТОРИ З ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ МАЮТЬ ПРАВО СКЛАДАТИ ПРОТОКОЛИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 255. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення

Відповідно пункту 9 частини першої статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в статтях 218 - 221 цього Кодексу, протоколи про правопорушення має право складати громадський інспектор з охорони довкілля за статтями 48, 63-70, 73, 76-77¹, 78, 82, частиною першою і третьою статті 85, статтею 87, статтею 89 (щодо диких тварин), статтями 91⁴, 153).

Згідно з пунктом 7 частини другої статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до відання органів, зазначених у статтях 222 - 244²¹, 244²⁴ цього Кодексу, протоколи про правопорушення має право складати громадський інспектор з охорони довкілля за статтями 48, 63 - 70, 73, 76 - 77¹, 78, 82, частиною першою і третьою статті 85, статтею 89 (щодо диких тварин), статтями 91⁴, 153).

Стаття 48. Порушення права державної власності на водні об'єкти

Самовільне захоплення водних об'єктів або самовільне водокористування, переуступка права водокористування, а також укладення інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на води, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

 Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони водних ресурсів (див. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Водний кодекс України).

Предмет посягання - права водокористування.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у самовільному захопленні водних об'єктів або самовільному водокористуванні, самовільній перевступці права водокористування, а також укладенні

Розділ 5

інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на води (формально-матеріальний склад).

Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини у формі умислу.

Стаття 63. Незаконне використання земель державного лісового фонду

Використання ділянок земель державного лісового фонду для розкорчовування, спорудження будівель, переробки деревини, влаштування складів і т. ін. без належного дозволу на використання цих ділянок, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від дев'яти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

 Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони та використання земель лісового фонду (див. Земельний кодекс України, Лісовий кодекс України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» тощо).

Предмет посягання - землі державного лісового фонду.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у використанні ділянок земель державного лісового фонду для розкорчовування, спорудження будівель, переробки деревини, влаштування складів і т. ін. без належного дозволу на використання цих ділянок (формальний склад).

Відповідно до статті 1 Лісового кодексу України, ліс - це тип природних комплексів (екосистема), у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

Згідно положень Земельного кодексу та відповідно до статті 4 Лісового кодексу України, до лісового фонду України належать усі ліси на території України незалежно від того, на землях яких

Розділ 5

категорій за основним цільовим призначенням вони зростають, та незалежно від права власності на них, у тому числі лісові ділянки, захисні насадження лінійного типу площею не менше 0,1 гектара, інші лісовкриті землі.

!! До лісового фонду України не належать: зелені насадження в межах населених пунктів (парки, сади, сквери, бульвари тощо), які не віднесені в установленому порядку до лісів; окремі дерева і групи дерев, чагарники на сільськогосподарських угіддях, присадибних, дачних і садових ділянках; самозалісені ділянки у межах населених пунктів з деревами, середній вік яких менше 30 років, та самозалісені ділянки в межах охоронних зон об'єктів енергетики, магістральних теплових мереж, магістральних трубопроводів та інших лінійних об'єктів інфраструктури; лісові насадження у межах земельних ділянок шириною 30-50 метрів уздовж лінії державного кордону України на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, переданих у постійне користування військовим частинам Державної прикордонної служби України для будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій.

Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи. Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини у формі умислу.

Стаття 64. Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці

Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини та заготівлі живиці, - тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від шести до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від десяти до шістнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони та використання лісосічного фонду (див. Лісовий кодекс України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» тощо).

Розділ 5

Предмет посягання - лісосічний фонд.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у порушенні встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці. Лісосічний фонд - це запаси деревини, призначеної для щорічної заготівлі під час рубок головного користування.

Згідно статті 70 Лісового кодексу, заготівля деревини здійснюється при використанні лісових ресурсів у порядку рубок головного користування, що проводяться в стиглих і перестійних деревостанах.

Для заготівлі деревини під час рубок головного користування в першу чергу призначаються пошкоджені, ті, що усихають, інші деревостани, що потребують термінової рубки за своїм станом, і деревостани, які вийшли з підсочування.

 Залежно від категорій лісів, природних лісорослинних умов, біологічних особливостей деревних порід та інших особливостей застосовуються такі системи рубок головного користування: суцільні, поступові або вибіркові, комбіновані рубки.

Деревина заготовляється також під час здійснення лісгосподарських заходів, не пов'язаних з використанням лісових ресурсів (поліпшення якісного складу лісів), та під час проведення інших заходів (розчищення лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом гідровузлів, трубопроводів, шляхів тощо).

Під час проведення заготівлі деревини не дозволяються вирубування та пошкодження: цінних і рідкісних дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України; насінників і плюсових дерев, а також дерев з гніздами рідкісних видів птахів, занесених до Червоної книги України (чорний лелека, скопа, орлан-білохвіст та інші), дуплястих та найстаріших дерев.

У виняткових випадках вирубування насінників і плюсових дерев може бути здійснене з дозволу органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальних органів центрального органу влади з питань лісового господарства, а в межах територій і об'єктів природно-заповідного фонду - в установленому порядку з дозволу органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Республіки

Розділ 5

Крим, територіальних органів центрального органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища.

Вирубвання дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України, здійснюється в установленому порядку лише з дозволу центрального органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища.

 Заготівля деревини в порядку проведення рубок головного користування, а також інших рубок, пов'язаних із веденням лісового господарства, проводиться власниками лісів і постійними лісокористувачами, яким у встановленому порядку надано це право.

У разі здійснення будівельних та інших робіт на лісових ділянках заготівля деревини проводиться тими громадянами та юридичними особами, яким надано земельні ділянки для таких цілей, якщо в рішенні про надання земельної ділянки не передбачено інше.

У пралісах, квазіпралісах, природних лісах забороняються заготівля деревини, всі види рубок, у тому числі формування і оздоровлення лісів, та видалення захаращеності.

Відповідно до статті 71 Лісового кодексу України, лімітом заготівлі деревини в порядку рубок головного користування є затверджена в установленому порядку розрахункова лісосіка. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в розмірах, що перевищують розрахункову лісосіку, забороняється.

Згідно зі статтею 72 Лісового кодексу України, у лісах без заподіяння їм шкоди може здійснюватися заготівля другорядних лісових матеріалів: живиці, пнів, лубу та кори, деревної зелені, деревних соків.

Нормативно-правовими актами з ведення лісового господарства може бути передбачено заготівлю інших другорядних лісових матеріалів.

Ліміт використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів встановлюється відповідними органами виконавчої влади за поданням органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, погодженим з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Розділ 5

У разі прийняття рішення про встановлення ліміту використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями таке рішення погоджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини у формі умислу або необережності.

Стаття 65. Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка

Незаконна порубка і пошкодження дерев або чагарників; перевезення, зберігання незаконно зрубаних дерев або чагарників; знищення або пошкодження лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від ста п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від шістдесяти до дев'яноста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від шестисот до дев'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

 Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини, що виникають у сфері раціонального використання лісу, його відтворення та охорона.

Предмет цього правопорушення - дерева, чагарники, різноманітні лісові культури та інша рослинність лісу.

Розділ 5

Об'єктивна сторона полягає у вчиненні таких дій: незаконна порубка і пошкодження дерев і чагарників; знищення або пошкодження лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях; знищення або пошкодження молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення. Незаконна порубка полягає у рубці дерев та чагарників без спеціального дозволу або з порушенням встановлених правил рубки.

!! Під пошкодженням дерев та чагарників розуміється : завдання шкоди дереву або чагарнику, що зумовлює припинення його росту або якщо і не припиняє росту, але змінює первісний стан дерев і чагарників на гірший. Пошкодження може здійснюватися різними способами: під час переміщення деревини, механічними засобами, під час рубки інших дерев та іншим шляхом м'яття, роздроблювання, знищення частини дерева чи чагарнику тощо. Лісові культури створюються шляхом садіння сіянців, саджанців, дичок, живців або висівання насіння деревних порід і чагарників. Знищення лісових культур полягає у такому впливі на них, що має наслідком повне припинення їх життєдіяльності.

 Знищення та пошкодження може здійснюватися різними способами: витоптуванням, викорчовуванням, спилуванням, підпалом, проїздом транспорту тощо. Знищення та пошкодження лісових культур, сіянців, саджанців тягне за собою відповідальність, якщо воно вчинене у лісових розсадниках і на плантаціях. Під молодняком розуміються життєздатні, що добре вкоренилися дерева головної породи нижчих сходинок товщини із підкореної частини основного полога, що здатні брати участь у формуванні насаджень. Лісовідновлення передбачає створення лісових насаджень з високими продукційними і захисними властивостями шляхом залісення непридатних для сільськогосподарського виробництва земель (яружно-балкові системи, піщані арени, крутосхили, крейдяно-мергелеві і кам'яні відклади тощо), закладання лісосмуг, алей та інших насаджень, що виконують суто захисні функції (на межах полів сівозмін, уздовж берегів річок, каналів, водоймищ, залізниць, автомобільних доріг тощо). Роботи, пов'язані з відновленням лісів і лісорозведенням, підлягають обліку та оцінці якості. До того ж в кожному конкретному випадку встановлюється відповідність обсягів, термінів та якісних показників здійснених технологічних заходів параметрам і вимогам технічних

Розділ 5

проектів, стандартів та нормативних актів. Пошкодження та знищення молодняка природного походження має наслідком відповідальність, якщо воно здійснене на площах, призначених під лісовідновлення. Розмір стягнень за шкоду, заподіяну підприємствами, установами, організаціями та громадянами, обчислюється за встановленими Кабінетом Міністрів України таксами, що діють на час виявлення фактів заподіяної шкоди.

! Суб'єкт: громадяни та посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона: незаконна порубка дерев і чагарників може здійснюватися лише з умислом, інші дії, передбачені цією статтею, як з умислом, так і з необережності.

Стаття 65¹. Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг та захисних лісових насаджень

Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг, захисних лісових насаджень вздовж берегів річок, каналів, навколо водних об'єктів, гідротехнічних споруд, на смугах відводу автомобільних доріг, залізниць та інших захисних лісових насаджень, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до сорока п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від шістдесяти до дев'яноста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 66. Знищення або пошкодження підросту в лісах

Знищення або пошкодження підросту в лісах - накладення штрафу на громадян від трьох до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони і раціонального використання та відновлення лісів (див. Лісовий кодекс України, Правила рубок головного користування, затв. наказом Державного комітету лісового господарства України від 23.12.2009 № 364).

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у знищенні або пошкодженні підросту в лісах (формально-матеріальний склад).

Розділ 5

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 67. Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку

Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони і раціонального використання лісів (див. Лісовий кодекс України, постанова Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» від 23 травня 2007 р. № 761).

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у здійсненні лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку (формальний склад).

Відповідно до ст. ст. 67 і 69 Лісового кодексу України, здійснення лісокористувань потребує спеціального дозволу.

У порядку спеціального використання можуть здійснюватися такі види використання лісових ресурсів:

- 1) заготівля деревини;
- 2) заготівля другорядних лісових матеріалів;
- 3) побічні лісові користування;
- 4) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт.

Законодавством України можуть передбачатися й інші види спеціального використання лісових ресурсів.

Розділ 5

Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється на лісових ділянках, які виділяються для цієї мети, без надання земельних ділянок.

 Спеціальне використання лісових ресурсів на виділеній лісовій ділянці проводиться за спеціальним дозволом - лісорубний квиток або лісовий квиток, що видається безоплатно.

Спеціальний дозвіл на заготівлю деревини в порядку рубок головного користування видається органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства.

 Спеціальний дозвіл на інші види спеціального використання лісових ресурсів видається власниками лісів, постійними лісокористувачами.

На виділених лісових ділянках можуть використовуватися лише ті лісові ресурси і лише для цілей, що передбачені виданим спеціальним дозволом.

Спеціальний дозвіл видається власниками лісів або постійними лісокористувачами у встановленому порядку також на проведення інших рубок та робіт, пов'язаних і не пов'язаних із веденням лісового господарства.

Форми спеціальних дозволів і порядок їх видачі затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Рішення про видачу або відмову у видачі спеціального дозволу на використання лісових ресурсів приймається протягом одного місяця з дня подання документів власником лісу або лісокористувачем.

Підставами для прийняття рішення про відмову у видачі спеціального дозволу є: прийняття в установленому порядку рішення про зміну поділу лісів на категорії, в межах яких знаходяться лісові ділянки, виділені для спеціального використання лісових ресурсів, або про виділення особливо захисних лісових ділянок; прийняття рішення про припинення діяльності лісокористувача; невстановлення лімітів використання лісових ресурсів або їх перевищення; недотримання встановленого порядку видачі спеціального дозволу на використання лісових ресурсів; результати оцінки впливу на довкілля.

Спеціальний дозвіл на використання лісових ресурсів анулюється в разі: припинення права користування лісами з підстав, передбачених

Розділ 5

статтю 22 цього Кодексу; припинення права використання лісових ресурсів з підстав, передбачених статтею 78 цього Кодексу.

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 68. Порушення правил відновлення і поліпшення лісів, використання ресурсів спілої деревини, вимог з охорони пралісів, квазіпралісів та природних лісів

Порушення правил та інструкцій по відновленню, поліпшенню стану і породного складу лісів, підвищенню їх продуктивності, а також по використанню ресурсів спілої деревини, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятидесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог з охорони пралісів, квазіпралісів, природних лісів, а саме: випасання худоби, промислова заготівля недеревинних лісових продуктів, проїзд транспортних засобів (крім доріг загального користування та служби лісової охорони), - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

! Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері відновлення і поліпшення лісів, їх охорони і раціонального використання (див. Лісовий кодекс України, Правила відтворення лісів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2007 № 303, Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, затверджена наказом Державного комітету лісового господарства України від 19.08.2010 № 260, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 05.11.2010 за № 1046/18341).

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у порушенні правил та інструкцій по відновленню, поліпшенню стану і породного складу лісів, підвищенню їх продуктивності, а також по використанню ресурсів спілої деревини (формальний склад).

Розділ 5

! Суб'єкт адміністративного проступку - спеціальний (посадові особи).

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 69. Пошкодження сінокосів і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду

Пошкодження сінокосів і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони земель державного лісового фонду (див. Лісовий кодекс України, Земельний кодекс України).

Предмет посягання - сінокоси і пасовищні угіддя.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у пошкодженні сінокосів і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду (формально-матеріальний склад). Відповідно до статті 34 Земельного кодексу, громадяни можуть орендувати земельні ділянки для сінокосіння і випасання худоби. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть створювати на землях, що перебувають у власності держави чи територіальної громади, громадські сіножаті і пасовища. Якщо йдеться про землі лісового фонду, користувачі зобов'язані дотримуватися усіх вимог і обов'язків щодо користування лісовим фондом, встановленими законом.

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 70. Самовільне сінокосіння і пасіння худоби, самовільне збирання дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід

Розділ 5

Самовільне сінокосіння і пасіння худоби в лісах і на землях державного лісового фонду, не вкритих лісом, самовільне збирання дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід і т. ін. на ділянках, де це заборонено або допускається тільки за лісовими квитками - накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Збирання дикорослих плодів, горіхів, ягід і т. ін. з порушенням установлених строків їх збирання, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони лісів (див. Лісовий кодекс України).

Безпосередній об'єкт - встановлений порядок здійснення побічних лісових користувань.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у:

- 1) самовільному сінокосінні і пасінні худоби в лісах і на землях державного лісового фонду, не вкритих лісом;
- 2) самовільному збиранні дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід і т. ін. на ділянках, де це заборонено або допускається тільки за лісовими квитками;
- 3) збиранні дикорослих плодів, горіхів, ягід і т. ін. з порушенням установлених строків їх збирання.

Відповідно до статті 73 Лісового кодексу України, до побічних лісових користувань належать: заготівля сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, збирання лісової підстилки, заготівля очерету.

Нормативно-правовими актами з ведення лісового господарства можуть бути передбачені й інші види побічних лісових користувань.

Побічні лісові користування повинні здійснюватися без заподіяння шкоди лісу.

Ліміт використання лісових ресурсів при здійсненні побічних лісових користувань (крім лісових ділянок сумарною площею до 100 гектарів, які перебувають на землях усіх категорій, крім територій природно-

Розділ 5

заповідного фонду та земель іншого природоохоронного призначення) встановлюється органами виконавчої влади відповідно до цього Кодексу за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, а на території Автономної Республіки Крим - органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань лісового господарства, погодженим з обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища. У разі прийняття рішення про встановлення ліміту використання лісових ресурсів при здійсненні побічних лісових користувань (крім лісових ділянок сумарною площею до 100 гектарів, які перебувають на землях усіх категорій, крім територій природно-заповідного фонду та земель іншого природоохоронного призначення) обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями таке рішення погоджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Ліміт використання лісових ресурсів під час здійснення побічних лісових користувань у лісах на землях усіх категорій, сумарна площа лісових ділянок яких до 100 гектарів, крім територій природно-заповідного фонду та земель іншого природоохоронного призначення, встановлюється постійним лісокористувачем чи власником лісів.

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини у формі прямого та непрямого умислу.

Стаття 73. Засмічення лісів відходами

Засмічення лісів відходами, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розділ 5

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони лісів (див. Лісовий кодекс України, Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами» тощо).

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у засміченні відходами території лісів.

Оскільки відповідальність за коментованою статтею настає незалежно від того, чи були спричиненні наслідки, достатньо самого факту вчинення дій, що зумовлюють засмічення, для утворення складу адміністративного правопорушення. Водночас, презюмується, що засмічення як дія в будь-якому випадку обумовлює завдання шкоди лісовим ресурсам, а також необхідність прибирання засміченої території лісу від відходів. Відтак, даний склад доцільно вважати подвійним - формально-матеріальним.

Розмір шкоди, завданої зазначеним правопорушенням, обчислюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року № 665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу».

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 76. Знищення корисної для лісу фауни

Знищення корисної для лісу фауни - тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони лісів (див. Лісовий кодекс України).

Предмет посягання - лісова фауна. Лісова фауна - це сукупність тварин, що пристосувалися для проживання в лісах, і для яких ліс є природним ареалом проживання.

Розділ 5

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у знищенні предмету посягання (матеріальний склад).

Розмір шкоди, завданої зазначеним правопорушенням, обчислюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року № 665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу».

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 77. Порушення вимог пожежної безпеки в лісах

Порушення вимог пожежної безпеки в лісах, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від дев'яноста до двохсот сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від двохсот сімдесяти до дев'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем, а також порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двохсот сімдесяти до дев'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від шістсот тридцяти до однієї тисячі восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

 Коментар: лісовий фонд України є високопожежонебезпечним об'єктом. Охорона його від пожеж - моральний обов'язок кожного члена суспільства.

Відповідно до положень Кодексу цивільного захисту України, Правила пожежної безпеки в лісах України (далі - Правила, наказ Держкомлісгоспу України 27.12.2004 № 278)

є обов'язковими для виконання всіма центральними і місцевими органами державної виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями (незалежно від виду їх діяльності та форм власності) і громадянами, що з будь-яких причин перебувають у лісі.

Розділ 5

Правила містять вимоги пожежної безпеки, що встановлюються з метою забезпечення охорони лісу від пожеж.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони лісів та пожежної безпеки.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у таких формах:

- 1) порушення вимог пожежної безпеки в лісах (формальний склад);
- 2) знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем (матеріальний склад);
- 3) порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі (формально-матеріальний склад).

Розмір шкоди, завданої зазначеним правопорушенням, обчислюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року № 665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу».

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 77¹. Самовільне випалювання рослинності або її залишків

Випалювання стерні, луків, пасовищ, ділянок із степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю, рослинності або її залишків та опалого листя на землях сільськогосподарського призначення, у смугах відводу автомобільних доріг і залізниць, у парках, інших зелених насадженнях та газонів у населених пунктах без дотримання порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста вісімдесяти до трьохсот шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від дев'ятисот до однієї тисячі двохсот шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розділ 5

Ті самі дії, вчинені в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьохсот шістдесяти до семисот двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від однієї тисячі двохсот шістдесяти до однієї тисячі восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони лісів та природно-заповідного фонду України (див. закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України»). Об'єктивна сторона правопорушення виражається у таких формах:

1) випалювання стерні, луків, пасовищ, ділянок із степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю, рослинності або її залишків та опалого листя на землях сільськогосподарського призначення у смугах відводу автомобільних доріг і залізниць, у парках, інших зелених насадженнях та газонів у населених пунктах без дозволу органів державного контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища або з порушенням умов такого дозволу;

2) невжиття особою, яка одержала дозвіл на випалювання зазначеної рослинності або її залишків та опалого листя на землях сільськогосподарського призначення, заходів щодо своєчасного їх гасіння;

3) випалювання стерні, луків, пасовищ, ділянок із степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю, рослинності або її залишків та опалого листя без дозволу органів державного контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища або з порушенням умов такого дозволу, а так само невжиття особою, яка одержала дозвіл на випалювання зазначеної рослинності або її залишків та опалого листя, заходів щодо своєчасного їх гасіння, вчинені в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Відповідно до статті 27 Закону України «Про рослинний світ» та частини шостої статті 39 Закону України «Про тваринний світ», випалювання сухої рослинності або її залишків здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Розділ 5

Основні положення щодо випалювання сухої рослинності або її залишків на території України визначені Порядком, затвердженим наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 12.08.2021 № 541, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07.10.2021 за № 1311/36933.

Всі три форми об'єктивної сторони даного правопорушення прямо не передбачають виникнення матеріальних наслідків в результаті вчиненні відповідних дій, однак, в даному випадку презюмується, що дії, які складають об'єктивну сторону даного правопорушення, спричиняють заподіння матеріальної шкоди, бо знищення природних ресурсів завжди завдає шкоди цим ресурсам, і ця шкода може бути не інакше, як матеріальна, відтак, дані склади слід вважати подвійними - формально-матеріальними.

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 78. Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів

Викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевищення гранично допустимих рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря або вплив фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря без дозволу спеціально

Розділ 5

уповноваженого органу виконавчої влади у випадках, коли необхідність одержання такого дозволу передбачена законодавством, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони атмосферного повітря (див. закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря»).

Предмет посягання - атмосферне повітря.

! Суб'єкт адміністративного проступку - спеціальний (посадові особи підприємств, установ, організацій, що здійснюють діяльність, пов'язану з викидом забруднюючих речовин в атмосферне повітря або з впливом на неї фізичних та біологічних факторів на його стан).

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

✓ Примітка: складання громадським інспектором з охорони довкілля протоколу про адміністративне правопорушення за статтею 78 Кодексу України про адміністративні правопорушення, можливе тільки під час участі громадського інспектора з охорони довкілля у проведенні заходів державного нагляду (контролю) суб'єктів господарювання, які здійснюються Держекоінспекцією, її територіальними та міжрегіональним територіальним органами в порядку передбаченому Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Стаття 82. Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення

Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян – суб'єктів

Розділ 5

підприємницької діяльності - від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища (див. закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», «Про охорону атмосферного повітря» тощо). Безпосередній об'єкт - встановлений порядок збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення або захоронення відходів (встановлений порядок поводження з відходами).

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у порушенні вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення (формальний склад).

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни (в т. ч. громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності), так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 85. Порушення правил використання об'єктів тваринного світу (частина перша та третя)

Частина перша: порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з порушенням установленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку здійснення полювання), яке не мало наслідком добування, знищення або поранення тварин, а також транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту в контрольній картці обліку добутої дичини і порушень правил полювання та в дозволі на їх добування, -тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від шести до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і

Розділ 5

попередження або накладення штрафу на посадових осіб - від тридцяти до дев'яноста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Частина третя: порушення правил рибальства, - тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і попередження або накладення штрафу на посадових осіб - від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠️ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері використання об'єктів тваринного світу (див. закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про мисливське господарство та полювання», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» тощо).

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у таких формах:

1) порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з порушенням установленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку здійснення полювання), яке не мало наслідком добування, знищення або поранення тварин, а також транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту в контрольній картці обліку добутої дичини і порушень правил полювання та в дозволі на їх добування (формальний склад);

2) порушення правил рибальства (формальний склад).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», полювання - це дії людини, спрямовані на вистежування, переслідування з метою добування і саме добування (відстріл, відлов) мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах.

Право на полювання в межах визначених для цього мисливських угідь мають громадяни України, які досягли 18-річного віку, іноземці, які одержали в установленому порядку дозвіл на добування мисливських тварин та інші документи, що засвідчують право на полювання.

Розділ 5

Полювання з використанням вогнепальної мисливської зброї дозволяється лише особам, які в установленому порядку одержали в уповноваженому державному органі відповідний документ дозвільного характеру на право користування цією зброєю.

До полювання прирівнюється:

перебування осіб у межах мисливських угідь, у тому числі на польових і лісових дорогах (крім доріг загального користування), з будь-якою стрілецькою зброєю або з капканами та іншими знаряддями добування звірів і птахів, або з собаками мисливських порід чи ловчими звірами і птахами, або з продукцією полювання (крім випадків регулювання чисельності диких тварин, польових випробувань і змагань мисливських собак (не нижче обласного рівня));

перебування осіб на дорогах загального користування з продукцією полювання або з будь-якою зібраною розчохленою стрілецькою зброєю.

Статтю 14 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» визначено перелік документів, які дають право на полювання.

Зазначені документи мисливець зобов'язаний мати під час здійснення полювання, транспортування або перенесення продукції полювання і пред'являти їх на вимогу осіб, уповноважених здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання.

Посвідчення мисливця та щорічна контрольна картка обліку добутої дичини і порушень правил полювання, родоводи і паспорти на собак мисливських порід, які можуть використовуватися в полюванні, паспорти на інших ловчих звірів і птахів видаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства.

Як зазначається у статті 16 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», полювання на парнокопитних тварин, куницю лісову, бобра, ондатру, бабака, білку, віднесених до державного мисливського фонду, здійснюється відповідно до лімітів, які затверджуються на мисливський сезон центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього

Розділ 5

природного середовища, за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, на підставі пропозицій користувачів мисливських угідь, погоджених з обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Полювання на інших мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду, регулюється нормами відстрілу, які встановлюються на мисливський сезон центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового та мисливського господарства, за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства.

Полювання може здійснюватися з мисливським собакою, що належить іншій фізичній чи юридичній особі, за наявності у мисливця паспорта на такого собаку.

!! Для добування мисливських тварин, що віднесені до державного мисливського фонду, потрібні дозволи - ліцензії або відстрільні картки (стаття 17 Закону).

За ліцензією здійснюється полювання на кабана, лань, оленів європейського та плямистого, козулю, лося, муфлона, білку, бабака, бобра, борсука, ондатру, куницю лісову.

За відстрільною картою здійснюється полювання на пернату дичину, кроля дикого, зайця-русака, єнотовидного собаку, вовка, лисицю, шакала, куницю кам'яну, норку американську, тхора лісового.

За дозволом може здійснюватися відстріл (відлов) будь-якого виду мисливських тварин з метою селекційного відбору, ветеринарно-санітарної експертизи, регулювання чисельності.

Добування вовка, лисиці, єнотовидного собаки та шакала дозволяється здійснювати також за наявності у мисливця ліцензії або відстрільної картки на добування інших мисливських тварин.

Ліцензії видаються мисливцям користувачем мисливських угідь, який отримує їх у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства.

Розділ 5

⚠ Відстрільні картки видаються мисливцям користувачем мисливських угідь.

Ліцензії та відстрільні картки видаються мисливцям із зазначенням у них терміну та місця здійснення полювання з урахуванням лімітів добування мисливських тварин та пропускнуї спроможності мисливських угідь

Для полювання встановлюються спеціальні строки, які визначенні статтею 19 Закону «Про мисливське господарство та полювання».

! Полювання може здійснюватися у такі строки:

на норця великого, качок (крім гоголя, черні білоокої, савки, огара, галагаза, гаги звичайної, лутка, крохалів, черні червонодзьобої, нерозня, креха середнього, каменярки, казарок білощокої та червоноволої), лиску, куликів (крім кулика-сороки, ходуличника, шилодзьобки, кроншнепів, чайки, лежня, дерихвоста, поручайника, крем'яшника, чорниша, перевізника, фіфі, зуйка морського, малого, великодзьобого, галстучника, пісочників, плавунців, баранця великого), голубів (крім голуба-синяка) - у серпні - грудні;

на гусок: сіру, білолобу велику, гуменника - у серпні - січні;

на куріпку сіру, фазана - у жовтні - грудні;

на перепела - у серпні - листопаді;

на самця козулі - з 1 травня по грудень включно;

на самців лані, оленів європейського і плямистого, лося, муфлона, кабана та його молодняк, здатний до самостійного існування, - у серпні - січні;

на самок лані, оленів європейського і плямистого, козулі, лося, муфлона, кабана та їх молодняк, здатний до самостійного існування, - у вересні - грудні;

на бабака - у червні - вересні;

на борсука - у жовтні - листопаді;

на білку, бобра, ондатру, куниць лісову та кам'яну, норку американську, тхора лісового, енотовидного собаку, лисицю, вовка - з жовтня по лютий включно;

на кроля дикого та зайця-русака - з 1 листопада по січень включно.

Строки полювання (конкретна дата відкриття та закриття полювання на певний вид мисливських тварин, дні полювання протягом тижня) та порядок його здійснення, а також норма добування мисливських тварин

Розділ 5

визначаються користувачем мисливських угідь у межах строків, визначених цим Законом, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями та доводяться користувачами мисливських угідь до відома громадськості.

Порушення, передбачені частинами 1 і 2 коментованої статті Кодексу України про адміністративні правопорушення, тягнуть за собою утворення складів адмінправопорушень, що має наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності.

!! До цих правопорушень належить також включати порушення інших заборон щодо здійснення полювання, в тому числі тих, що наведені у статті 20 Закону «Про мисливське господарство та полювання», зокрема забороняється:

1) полювати без належного на те дозволу, а саме:

без документів, визначених статтею 14 цього Закону;

полювання на тварин, які не зазначені у дозволах на добування мисливських тварин або понад встановлену в цих дозволах норму;

2) полювання в заборонених для цього місцях, а саме:

на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, де це заборонено відповідно до положень про них;

на відтворювальних ділянках (крім відстрілу і відлову хижих та шкідливих тварин);

у межах населених пунктів (сіл, селищ, міст), за винятком випадків, передбачених рішеннями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад;

в угіддях, не зазначених у дозволі;

на відстані ближче ніж 200 метрів від будівель населеного пункту та окремо розташованих будівель, де можливе перебування людей;

3) полювання у заборонений час, а саме:

у не дозволені для полювання строки на відповідні види тварин;

у темний період доби (пізніше години після заходу сонця і раніше години до його сходу);

4) полювання із застосуванням або використанням заборонених знарядь та забороненими способами, а саме:

Розділ 5

клеїв, петель, капканів, підрізів, закотів, гачків, самострілів, ловчих ям;
отруйних та анестезуючих принад;
живих сліпих чи знівечених тварин як принади;
звуківідтворювальних приладів та пристроїв;
електричного обладнання для добування тварин;
штучних світлових джерел, приладів та пристроїв для підсвічування
мішеней, у тому числі приладів нічного бачення;
дзеркал та інших пристроїв, що осліплюють тварин;
вибухових речовин;
з під'їзду на автотранспорті, а також на плавучих засобах з
працюючим двигуном;
літаків та вертольотів;
немисливської (у тому числі військової) вогнепальної, пневматичної та
іншої стрілецької зброї, а також нарізних вкладок, напівавтоматичної
або автоматичної зброї з магазинами більш як на два патрони;
руйнування жител тварин, бобрових загат, гнізд птахів;
газу та диму;
заливання нір звірів;
а також:
на тварин, які зазнають лиха (переправляються водою або по льоду,
рятуються від пожежі, повені тощо);
на пернату дичину з нарізною вогнепальною зброєю або з
використанням набоїв, споряджених кулями і шротом діаметром
більше 5 мм (№ 0000);
на хутрових звірів (крім вовка, енотовидного собаки, лисиці та шакала)
з нарізною вогнепальною зброєю калібром більш як 5,6 міліметра;
на копитних тварин з використанням малокаліберної гвинтівки під
патрон кільцевого запалювання або набоїв, споряджених картечю чи
шротом;
полювання з мисливськими собаками, ловчими звірами і птахами без
наявності на них паспорта;
полювання з дерев та мисливських вишок без дозволу користувача
угідь;

Розділ 5

5) транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту у щорічній контрольній картці обліку добутої дичини і порушень правил полювання, а також у дозволі на їх добування;

6) допускання собак у мисливські угіддя без нагляду;

7) полювання з порушенням встановленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку здійснення полювання;

8) полювання на заборонених для добування тварин;

9) збирання яєць птахів, загиблих мисливських птахів, самовільне привласнення знайдених в угіддях загиблих мисливських тварин або їх частин, руйнування, нищення або псування штучних гніздищ, солонців, годівниць для звірів і птахів, посівів кормових рослин, мисливських вишок, вказівних знаків, відповідних вивісок та інших атрибутів мисливського господарства.

Дії, зазначені в пунктах 1-8 цієї статті, відповідно до законодавства кваліфікуються як незаконне полювання. Особи, винні у незаконному полюванні, несуть відповідальність згідно із законодавством.

Виявлені тварини (або їх частини) та знаряддя добування таких тварин, законність набуття яких не підтверджена відповідними документами, вважаються незаконно добутими.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», рибальство - добування (вилов) водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах); добування (вилов) - вилучення водних біоресурсів із середовища їх перебування; спортивне рибальство - вид любительського рибальства, що здійснюється у порядку загального використання та спеціального використання водних біоресурсів, з установленням певних вимог до проведення спортивних змагань або кваліфікаційних нормативів; любительське рибальство - безоплатне добування (вилов) водних біоресурсів у порядку загального використання в дозволених обсягах для особистих потреб (без права реалізації) знаряддями лову, визначеними для цього правилами рибальства. В інших випадках любительське рибальство здійснюється на праві спеціального використання за плату.

Розділ 5

Відповідно до статті 27 цього Закону, спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється шляхом їх добування (вилову) з природного середовища (крім любительського рибальства у водних об'єктах загального користування в межах та обсягах безоплатного добування (вилову) і включає: промислове рибальство; дослідний вилов; любительське рибальство у водних об'єктах загального користування, що перевищує встановлені обсяги безоплатного добування (вилову).

Законодавством можуть визначатися й інші види спеціального використання водних біоресурсів.

Спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, а у відкритому морі та у виключних економічних зонах іноземних держав - відповідно до умов міжнародних договорів України або законодавства іноземних держав.

Спеціальне використання водних біоресурсів іноземцями, іноземними юридичними особами у виключній (морській) економічній зоні і на континентальному шельфі України здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України відповідно до міжнародних договорів України.

Використання водних біоресурсів, які перебувають у межах ізольованих природних або штучно створених водних об'єктів, наданих у користування для потреб аквакультури, не належить до спеціального використання і здійснюється в порядку, визначеному власниками цих водних біоресурсів.

Відповідно до статті 28 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється відповідно до лімітів спеціального використання водних біоресурсів.

Порядок встановлення лімітів спеціального використання водних біоресурсів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порушення цих лімітів, а так само порушення правил рибальства утворюють склади правопорушень, передбачених частинами 3 і 4

Розділ 5

статті Кодексу України про адміністративні правопорушення.

При цьому, правила рибальства - нормативно-правові акти, які у визначеному районі дії встановлюють умови, способи добування, допустимі до вилучення розміри водних біоресурсів, вимоги щодо їх охорони, а також можуть визначати кількість, типи, розміри, технічні характеристики риболовних суден та знарядь лову, умови користування рибогосподарськими водними об'єктами (їх частинами) та навантаження на них (стаття 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»).

3. Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

4. Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 87. Порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин

Порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'ятдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невжиття заходів щодо запобігання загибелі диких тварин, погіршенню середовища їх перебування та умов міграції або добування диких тварин, які зазнають лиха, -тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони диких тварин (див. закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про мисливське господарство та полювання»).

Предмет посягання - дикі тварини (як об'єкти тваринного світу, що підлягають охороні).

Розділ 5

Об'єктивна сторона правопорушення виражається в таких формах:

1) порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин (формальний склад);

2) невжиття заходів щодо запобігання загибелі диких тварин, погіршенню середовища їх перебування та умов міграції або добування диких тварин, які зазнають лиха (формально-матеріальний склад).

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами (щодо диких тварин)

Жорстоке поводження з тваринами - знуцання над тваринами, у тому числі безпритульними, що спричинило їх мучення, завдало їм фізичного болю, страждань, але не призвело до тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі, залишення тварин напризволяще, а також інші порушення правил утримання та поводження з тваринами - накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварини, якщо перебування тварини у власника становить загрозу для її життя або здоров'я.

Ті самі дії, вчинені стосовно двох і більше тварин, або групою осіб, або особою, яку протягом року піддано адміністративному стягненню за таке саме порушення, - тягнуть за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб, з конфіскацією тварини, якщо перебування тварини у власника становить загрозу для її життя або здоров'я.

Порушення Правил транспортування тварин - накладення штрафу від двохсот до трьохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі самі порушення -

Розділ 5

накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠️ Коментар: Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони тваринного світу.

Безпосередній об'єкт - встановлений порядок поводження з тваринами. Предмет посягання - тварини, що знаходяться на волі, в напіввільних умовах або тримаються у неволі.

Нормативно-правове регулювання захисту тварин від жорстокого поводження здійснюється законами України «Про захист тварин від жорстокого поводження», «Про тваринний світ», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про ветеринарну медицину», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб» та іншими нормативно-правовими актами, що прийняті відповідно до них.

До того ж, відповідно до статті 1 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження», жорстоке поводження з тваринами - знущання над тваринами, у тому числі безпритульними, що спричинило їх мучення, завдало їм фізичного болю, страждань, у тому числі спричинило тілесні ушкодження, каліцтво чи загибель, нацьковування тварин одна на одну та на інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, залишення тварин напризволяще, а також інші порушення правил утримання, поводження та транспортування тварин.

Поводження з тваринами ґрунтується на таких принципах: жорстоке поводження з тваринами є несумісним з вимогами моральності та гуманності, спричиняє моральну шкоду людині; забезпечення умов життя тварин, які відповідають їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям; право власності та інші речові права на тварин у разі жорстокого поводження з ними можуть бути припинені відповідно до цього Закону; заборона жорстоких методів умертвіння тварин; відповідальність за жорстоке поводження з тваринами; утримання і поводження з домашніми тваринами без мети заподіяння шкоди як оточуючим, так і самій тварині.

Забороняються пропаганда жорстокого поводження з тваринами, заклики до жорстокого поводження з ними, а також пропаганда

Розділ 5

мисливства в системі дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти, використання в розважальних або комерційних цілях матеріалів, що демонструють жорстоке поводження з тваринами.

Виховання гуманного ставлення до тварин є важливою складовою етичного, культурного та екологічного виховання громадян, передбачає формування високого рівня еколого-етичної свідомості та культури громадян, та забезпечується шляхом викладання курсів з екологічної етики та гуманного ставлення до тварин у дошкільних навчальних закладах, у системі загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти.

Правила утримання тварин, що виключають жорстокість, викладені у розділі II Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

⚠ При поводженні з тваринами не допускається: використання оснащень, інвентарю, що травмують тварин; примушування тварин до виконання неприродних для них дій, що призводять до травмувань; нанесення побоїв, травм, отруєння тварин; використання тварин в умовах надмірних фізіологічних навантажень тощо.

При проведенні больових процедур обов'язкове застосування знеболюючих препаратів.

Забороняється: розведення тварин з виявленими генетичними змінами, що спричиняють їм страждання; розведення тварин зі спадково закріпленою агресивністю; примушування до нападу одних тварин на інших, у тому числі при тестуванні тварин; проведення генетичних змін на тваринах; застосування фармакологічних та механічних засобів допінгу; інші дії чи бездіяльність, що суперечать принципам захисту тварин від жорстокого поводження.

При поводженні з домашньою твариною особа, яка її утримує, зобов'язана:

- дбати про домашню тварину, забезпечити їй достатню кількість їжі та постійний доступ до води;
- надавати можливість домашній тварині здійснювати необхідні рухи, контактувати з собі подібними;
- забезпечувати своєчасне надання домашній тварині ветеринарних послуг (обстеження, лікування, щеплення тощо);

Розділ 5

- негайно повідомляти медичну або ветеринарну установу про випадки заподіяння домашньою твариною ушкоджень здоров'ю людині або іншим тваринам;

- негайно доставляти домашню тварину, яка вчинила дії, передбачені абзацом сьомим

статті 22 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження», у ветеринарну установу для огляду;

- запобігати неконтрольованому розмноженню домашніх тварин.

Забороняється бити, вбивати, отруювати чи калічити домашніх тварин; дарувати домашніх тварин як призи, нагороди чи премії; завдавати домашнім тваринам болю, страждання або пригнічення; дресирувати тварин у спосіб, що завдає шкоди здоров'ю тварини та її загальному стану; умирати тварин шляхом утоплення, задушення, використання електричного струму та речовин, що призводять до отруєння.

Забороняється жебракування з тваринами.

Забороняється залишати тварину в закритому салоні автомобіля за відсутності в ньому людини при температурі повітря більше +20°C та менше +5°C.

Забороняється замурування тварин у підвальних приміщеннях.

Забороняється залишати домашню тварину прив'язаною, якщо довжина прив'язі становить менше 20 метрів, крім собак, що виконують сторожові функції, для яких така довжина має становити не менше 10 метрів.

Незалежно від довжини прив'язі забороняється залишати тварину без можливості сховатися у приміщенні, споруді тощо, прив'язаною під дією прямого сонячного проміння при температурі повітря більше +20°C або менше 0°C.

Забороняється залишати домашню тварину прив'язаною без нагляду у громадських місцях чи місцях скупчення людей (поблизу зупинок, магазинів тощо), а також прив'язувати тварин до транспортних засобів та примушувати до бігу за моторними транспортними засобами.

Відповідно до статті 11 Закону «Про захист тварин від жорстокого поводження», при транспортуванні тварин повинні задовольнятися їх потреби в їжі та воді, а також має бути забезпечений захист від шкідливого для них зовнішнього впливу.

Розділ 5

Транспортний засіб, призначений для перевезення тварин, повинен бути спеціально оснащений для того, щоб виключати травмування або загибель тварин.

При завантаженні і розвантаженні тварин мають використовуватися пристрої і прийоми, що виключають травмування і загибель тварин.

Транспортування тварин різних видів проводиться роздільно, за винятком таких їх видів, які природно контактують один з одним або є нейтральними один до одного.

Загиблі тварини і ті, що не підлягають подальшому транспортуванню, повинні бути усунуті від інших на першій же стоянці.

Правила транспортування тварин затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Перевезення тварин у транспорті загального користування здійснюється відповідно до правил перевезення тварин у транспорті загального користування.

! Суб'єкт адміністративного проступку - загальний (фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку).

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини у формі умислу.

Стаття 91⁴. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації

Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством, - тягне за собою накладення штрафу на службових та посадових осіб від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ Коментар: об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки (див. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»).

Безпосередній об'єкт - порядок надання екологічної інформації.

Предмет посягання - право на екологічну інформацію.

Відповідно до статті 25 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», інформація про стан навколишнього

Розділ 5

природного середовища (екологічна інформація) - це будь-яка інформація в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про:

стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів - землі, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення;

біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища;

джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей;

загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей;

екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища;

витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.

⚠ Основними джерелами такої інформації є дані моніторингу довкілля, кадастрів природних ресурсів, реєстри, автоматизовані бази даних, архіви, а також довідки, що видаються уповноваженими на те органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, окремими посадовими особами.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у відмові від надання чи несвоєчасному наданні за запитами повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством (формальний склад).

Відповідно до статті 25¹ Закону «Про охорону навколишнього природного середовища», центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного

Розділ 5

середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а на території Автономної Республіки Крим - орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, діяльність яких може негативно вплинути або впливає на стан навколишнього природного середовища, життя і здоров'я людей, зобов'язані забезпечувати вільний доступ населення до інформації про стан навколишнього природного середовища.

! Суб'єкт адміністративного проступку - спеціальний (посадові та службові особи, які мають доступ до екологічної інформації - є посадовими/службовими особами органів, наведених у ч. 1 ст. 25¹ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»).

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу (відмова від надання інформації), так й у формі необережності.

Стаття 153. Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення в межах населених пунктів та за їх межами, що не віднесені до лісового фонду

Знищення або пошкодження зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в межах населених пунктів, невжиття заходів для їх охорони, а також самовільне перенесення в інші місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення; пошкодження дерев і чагарників за межами населених пунктів, що не віднесені до лісового фонду, або їх незаконна порубка, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб або фізичних осіб - підприємців - від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

⚠ **Коментар:** об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері благоустрою та екологічного безпеки (див. Закон України «Про благоустрій населених пунктів», Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджені наказом

Розділ 5

Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27.07.2006

за № 880/12754 (далі - Правила утримання земельних насаджень).

Предмет посягання - зелені насадження та інші об'єкти озеленення населених пунктів.

Відповідно до Правил утримання зелених насаджень, зелені насадження - це деревна, чагарникова, квіткова та трав'яна рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту.

Зелені насадження поділяються на такі категорії:

1) зелені насадження загального користування - це зелені насадження, які розташовані на території загальноміських і районних парків, спеціалізованих парків, парків культури та відпочинку; на територіях зоопарків та ботанічних садів, міських садів і садів житлових районів, міжквартальних або при групі житлових будинків; скверів, бульварів, насадження на схилах, набережних, лісопарків, лугопарків, гідропарків і інших, які мають вільний доступ для відпочинку:

2) зелені насадження обмеженого користування - це насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, профтехучилищ, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих установ та інші;

3) зелені насадження спеціального призначення - насадження транспортних магістралей і вулиць; на ділянках санітарно-захисних зон довкола промислових підприємств; виставок, кладовищ і крематоріїв, ліній електропередач високої напруги; лісомеліоративні, водоохоронні, вітрозахисні, протиерозійні, насадження розсадників, квітникарських господарств, пришляхові насадження в межах населених пунктів.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у знищенні або пошкодженні зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в населених пунктах, невжитті заходів для їх охорони, а також самовільному перенесенні в інші місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення.

Згідно Правил утримання зелених насаджень, пошкодження зелених насаджень - це завдання шкоди кореневій системі, стовбуру, кроні,

Розділ 5

гілкам деревно-чагарникових порід, а також газонам, квітникам, але яка не припинила їх росту.

Охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах населених пунктів під час проведення будь-якої діяльності, крім зелених насаджень, які висаджені або вирости самосівом в охоронних зонах повітряних і кабельних ліній, трансформаторних підстанцій, розподільчих пунктів і підприємств та своєчасно видалені. У разі несвоєчасного видалення насаджень в охоронних зонах, коли дерева біля кореневої шийки досягли діаметра 5 см і більше, їх відновна вартість стягується в установленому порядку.

⚠ Під час проведення будь-яких робіт на земельній ділянці, на якій залишились зелені насадження, забудовник: огороджує дерева на території будівництва; у процесі виконання робіт щодо будівництва доріг, тротуарів, асфальтування дворів тощо залишає місця (лунки) для посадки дерев, а також утворює лунки довкола наявних дерев; копає канави глибше 1 м для прокладання підземних інженерних мереж і фундаментів на віддалі не менше 2 м від дерева та 1,5 м від чагарнику; не допускає засипання ґрунтом чагарників та стовбури дерев; зберігає верхній родючий шар ґрунту на всій території забудови, організовує його зняття, складування та залишає для подальшого використання чи передачі спеціалізованому підприємству, визначеному місцевим органом влади для використання під час створення зелених насаджень; не допускає складування будівельних матеріалів, стоянки машин і механізмів на відстані не менше 2,5 м від дерева і 1,5 м від чагарнику.

На об'єктах благоустрою зеленого господарства (до яких належать парки, парки культури та відпочинку, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, гідропарки, лугопарки, лісопарки, буферні парки, районні сади; дендрологічні парки, національні, меморіальні та інші; сквери; міські ліси; зони рекреації; зелені насадження в охоронних та санітарно-захисних зонах, зони особливого використання земель; прибережні зелені насадження; зелені насадження прибудинкової території) забороняється:

1) виконувати земляні, будівельні та інші роботи без дозволу, виданого в установленому порядку;

Розділ 5

- 2) самовільно влаштовувати городи, пошкоджувати дерева, кущі, квітники, газони;
- 3) вивозити і звалювати в невідведених для цього місцях відходи, сміття, траву, гілки, деревину, сніг, листя тощо;
- 4) складувати будівельні матеріали, конструкції, обладнання;
- 5) самовільно встановлювати об'єкти зовнішньої реклами, торговельні лотки, павільйони, кіоски тощо;
- 6) посипати кухонною сіллю сніг та лід на тротуарах; влаштовувати стоянки автомашин, суден, катерів;
- 7) влаштовувати зупинки пасажирського транспорту та паркувати автотранспортні засоби на газонах; влаштовувати ігри на газонах;
- 8) спалювати суху рослинність, розпалювати багаття та порушувати інші правила протипожежної безпеки;
- 9) підвішувати на деревах гамаки, гойдалки, мотузки для сушіння білизни, прикріплювати рекламні щити, електропроводи та інше, якщо вони можуть пошкодити дерево;
- 10) добувати з дерев сік, смолу, завдати механічні пошкодження;
- 11) рвати квіти, ламати гілки дерев;
- 12) винищувати мурашники, ловити птахів і звірів;
- 13) випасати худобу, вигулювати та дресирувати тварин у невідведених для цього місцях;
- 14) здійснювати ремонт, обслуговування та миття транспортних засобів, машин, механізмів у невідведених для цього місцях.

! Суб'єкт адміністративного проступку - як громадяни, так і посадові особи.

!! Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Розділ 6.

**Практичні засади
реалізації своїх
повноважень
громадськими
інспекторами з охорони
довкілля**

Розділ 6 - практичні аспекти реалізації повноважень

Порядок та підстави звернення громадського інспектора з охорони довкілля до правоохоронних органів за фактами вчинення кримінальних правопорушень

У разі встановлення громадським інспектором з охорони довкілля діянь, які містять ознаки кримінального правопорушення, громадський інспектор з охорони довкілля зобов'язаний звернутися до правоохоронних органів з відповідним повідомленням/заявою (форма та зразок заяви про вчинення кримінального правопорушення наведений в додатку).

 Також варто пам'ятати, що положеннями статті 383 Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення суду, прокурору, слідчому, дізнавачу або органу досудового розслідування про вчинення кримінального правопорушення, а також за вчинення тих самих дій, поєднаних з обвинуваченням особи в тяжкому чи особливо тяжкому злочині або із штучним створенням доказів обвинувачення, а також вчинення їх з корисливих мотивів.

 Отже, звернувшись до правоохоронного органу з повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, така особа повинна знати свої права, які передбачені, зокрема, частиною другою статті 60 Кримінального процесуального кодексу України, а саме заявник (фізична або юридична особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, і не є потерпілим) має право:

- 1) отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
1-1) отримувати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- 2) подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- 3) отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

Слід зазначити, що, згідно з частиною першою статті 214 Кримінального процесуального кодексу України, слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості

Розділ 6 - практичні аспекти реалізації повноважень

до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Таким чином, у разі виявлення тієї обставини, що відомості, котрі містяться у відповідній заяві або ж повідомленні про вчинення кримінального правопорушення, що подані громадським інспектором з охорони довілля, після сплину доби не внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань та ще протягом 24 годин не надано заявнику витяг з цього Реєстру, особа, яка повідомила про вчинене кримінальне правопорушення, може оскаржити до слідчого судді місцевого суду такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора.

 Так, відповідно до пункту 1 частини першої статті 303 Кримінального процесуального кодексу України передбачено, що заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, володільцем тимчасово вилученого майна, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, на досудовому провадженні можуть бути оскаржені такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, а саме: бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

! Варто наголосити, що, відповідно до частини першої статті 304 Кримінального процесуального кодексу України, скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора, передбачені частиною першою статті 303 цього Кодексу, можуть бути подані особою протягом десяти днів з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо рішення слідчого, дізнавача чи прокурора оформлюється постановою, строк подання скарги починається з дня отримання особою її копії.

Розділ 6 - Атмосферне повітря

Атмосферне повітря

Атмосферне повітря забруднюється різними газами, дрібними часточками і рідкими речовинами, які негативно впливають на живі істоти, погіршуючи умови їх існування. Джерела його забруднення можуть бути природними і штучними.

Природні джерела забруднення не спричиняють істотних змін повітря. Інтенсивне поширення певного природного джерела забруднення на певній території (викиди попелу і газів вулканами, лісові і степові пожежі) можуть стати серйозною причиною забруднення атмосфери.

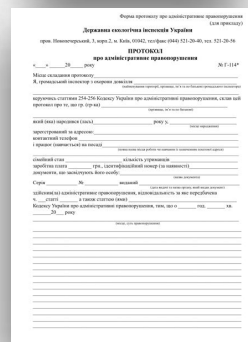
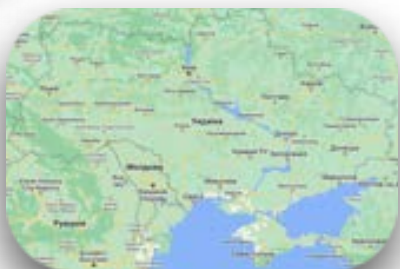
✓ Штучне забруднення атмосфери відбувається внаслідок зміни її складу та властивостей від впливу зовнішніх чинників. За будовою та характером впливу на атмосферу штучні джерела забруднення умовно поділяють на технічні (пил цементних заводів, дим і сажа від згоряння вугілля) та хімічні (пило- або газоподібні речовини, які можуть вступати в хімічні реакції).

За агрегатним станом усі забруднювальні речовини поділяють на тверді, рідкі та газоподібні. Саме газоподібні забрудники становлять 90% загальної маси речовин, що надходять в атмосферу і наносять їй шкоду.

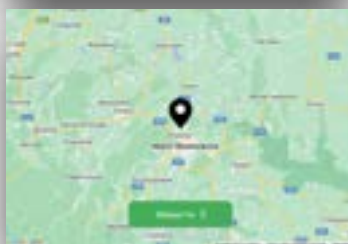
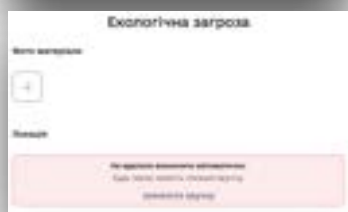
Розділ 6 - Атмосферне повітря

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Земельні ресурси

Погіршенню якості земельних ресурсів України сприяє широке застосування різних засобів хімізації сільського господарства, до яких належать мінеральні добрива, хімічні засоби захисту рослин, регулятори росту рослин, штучні структуроутворювачі ґрунту тощо. Загалом у світі нараховується понад тисячу хімічних сполук, на основі котрих випускають десятки тисяч форм пестицидів. Переважна більшість пестицидів — це кумулятивна отрута, токсична дія якої залежить не лише від концентрації, а й від тривалості її впливу.

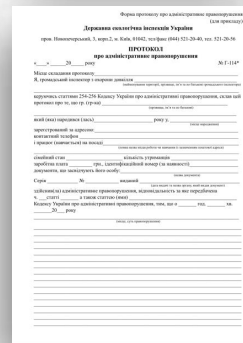
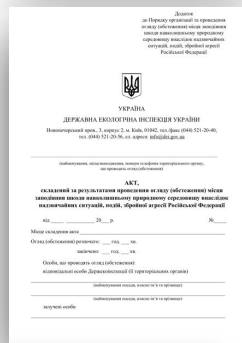
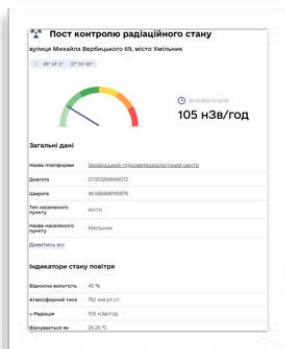
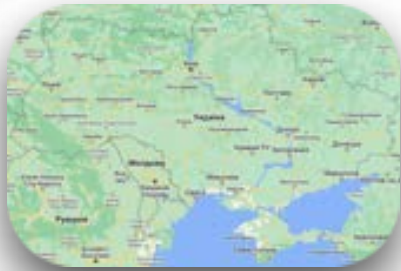
 До охорони земель належить система правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на дії щодо:

- раціонального використання земель;
- запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення;
- захисту від шкідливого антропогенного впливу;
- відтворенню і поліпшенню родючості ґрунтів;
- підвищенню продуктивності земель лісового фонду;
- забезпеченню режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Розділ 6 - Земельні ресурси

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Розділ 6 - Водні ресурси

Водні ресурси

Головним джерелом забруднення природних вод є стічні води (промислові, господарсько-побутові, сільськогосподарські), серед яких за токсичністю виділяються промислові стічні води.

- *Забрудники потрапляють до прісної води різними шляхами: у результаті нещасних випадків, навмисних викидів сміття, виливів.*
- *Все більшу загрозу для прісноводних водоймищ становлять стоки, що скидаються господарствами, зважаючи на широке вживання ними фармацевтичних засобів.*

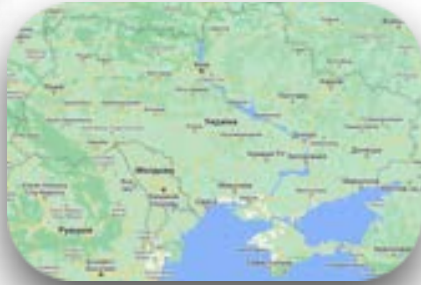
 Джерела забруднення вод класифікують:

- *за походженням — джерела забруднення поділяються на антропогенні (промислові, житлово-комунальні, сільськогосподарські, транспортні тощо) та природні (атмосферні, гідросферні, літосферні);*
- *за локалізацією — на точкові, лінійні, площинні;*
- *за тривалістю впливу — на постійні, періодичні та епізодичні;*
- *за видом носія забруднювальних компонентів — на стічні, скидні (зрошувальні та дренажні), інфільтраційні та підземні води, води поверхневого стоку, атмосферні опади.*

Розділ 6 - Водні ресурси

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

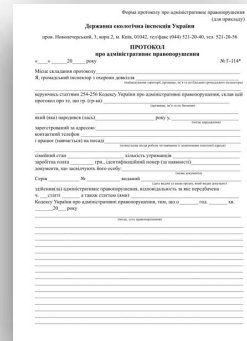
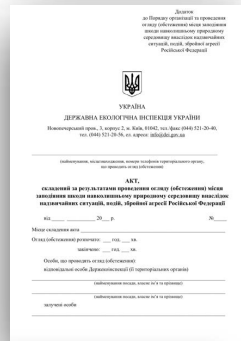
Мониторинг та екологічна оцінка водних ресурсів
 в Дніпрі, 30 км. с. від Києва, південь від Солом'янського району

Загальні дані

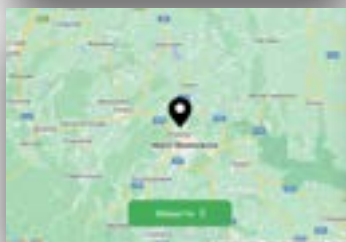
Назва об'єкта: Дніпропетровська область
 Адреса об'єкта: в. Дніпро, 30 км. с. від Києва, південь від Солом'янського району
 Код об'єкта: UA_0001_0001
 Назва району: Дніпро
 Назва області: Київська область
 Назва країни: Україна

Нормативи ступня води:

Показник	Норматив	Позначення
Загальний сульфатний вміст в воді	3 мг/л (рід)	2,8 мг/л (рід)
Загальний сульфатний вміст в осадках	50 мг/л (рід)	14,27 мг/л (рід)
Вміст сульфатної речовини	20 мг/л (рід)	5,8 мг/л (рід)
Сульфат іонів	500 мг/л (рід)	38,59 мг/л (рід)
Хлорид іонів	350 мг/л (рід)	45,8 мг/л (рід)
Аммоній іонів	1 мг/л (рід)	0,27 мг/л (рід)
Нітрат іонів	40 мг/л (рід)	0,99 мг/л (рід)
Нітрит іонів	3 мг/л (рід)	0,03 мг/л (рід)
Фосфат іонів (ортофосфат)	3 мг/л (рід)	0,21 мг/л (рід)

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Розділ 6 - Лісові ресурси

Лісові ресурси

Ліси України за екологічним і соціально-економічним значенням та залежно від основних виконуваних ними функцій поділяються на такі категорії:

- 1) захисні ліси (виконують переважно водоохоронні, ґрунтозахисні та інші захисні функції);
- 2) рекреаційно-оздоровчі ліси (виконують переважно рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції);
- 3) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення (виконують особливі природоохоронні, естетичні, наукові функції тощо);
- 4) експлуатаційні ліси.

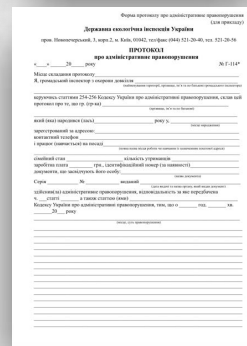
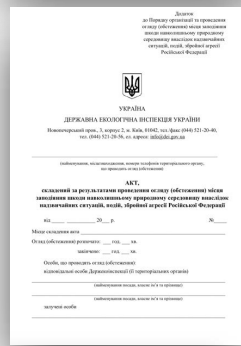
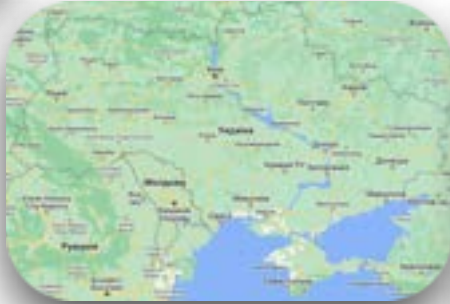
✔ Організація охорони і захисту лісів передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження лісів від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захист від шкідників і хвороб.

Забезпечення охорони і захисту лісів покладається на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, та органи місцевого самоврядування, власників лісів і постійних лісокористувачів відповідно до Лісового кодексу України.

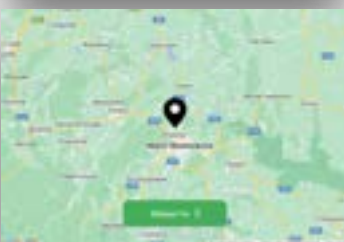
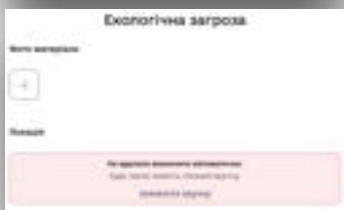
Розділ 6 - Лісові ресурси

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Природно-заповідний фонд

Основними функціями природоохоронних територій є:

- підтримка чи розширення зони природного існування певних видів;
- підтримка чи покращення поширення, міграції та/або генетичного обміну певних видів;
- відновлення якості ареалів існування;
- захист видів, які знаходяться під загрозою зникнення, вразливих, ключових чи комплексних видів;
- підтримка чи покращення гідрологічних функцій; підтримка чи покращення екологічної якості;
- контроль ерозії;
- захист цінних ландшафтних форм;
- підтримка біоценозу на територіях, забруднених радіацією;
- забезпечення взаємозв'язку із сусідніми транскордонними територіями.

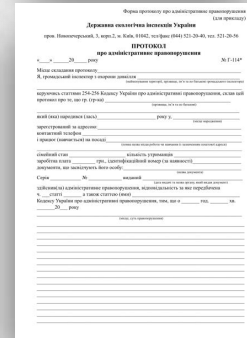
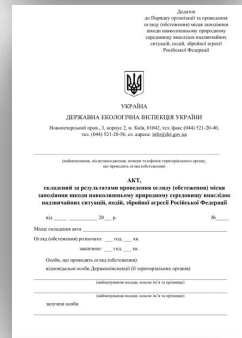
До природно-заповідного фонду України належать:

1. *Природні території та об'єкти:*
 1. біосферні заповідники,
 2. природні заповідники,
 3. національні природні парки,
 4. регіональні ландшафтні парки,
 5. заказники,
 6. пам'ятки природи,
 7. заповідні урочища;
2. *Штучно створені об'єкти:*
 1. ботанічні сади,
 2. дендрологічні парки,
 3. зоологічні парки,
 4. парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

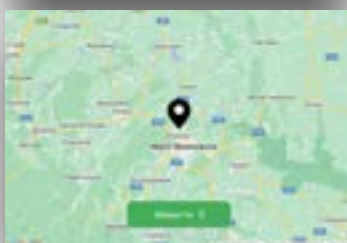
Розділ 6 - ПЗФ

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Розділ 6 - Надра

Надра

Центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності і господарювання, громадяни України, іноземці та особи без громадянства, а також юридичні особи (нерезиденти) - за ними здійснюється державний нагляд (контроль) щодо :

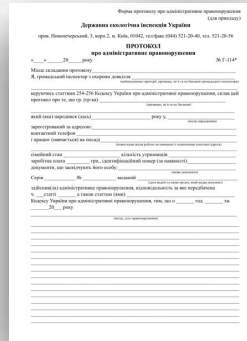
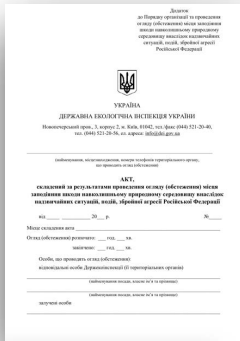
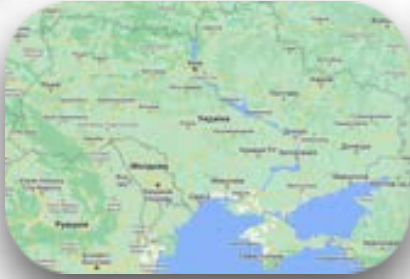
- консервації деградованих і малопродуктивних земель;
- збереження водно-болотних угідь;
- виконання екологічних вимог під час надання у власність і користування, зокрема в оренду, земельних ділянок;
- здійснення заходів із запобігання забрудненню земель хімічними і радіоактивними речовинами, відходами, стічними водами;
- додержання режиму використання земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, а також територій, що підлягають особливій охороні;
- додержання екологічних нормативів з питань використання та охорони земель;
- ведення будівельних, днопоглиблювальних робіт, видобування піску і гравію, прокладення кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;
- установлення та використання водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також додержання режиму використання їх територій;
- використання та охорони надр;

 Результат діяльності щодо захисту корисних копалин - припинення самовільного користування надрами та забудови площ залягань корисних копалин з порушенням законодавства України.

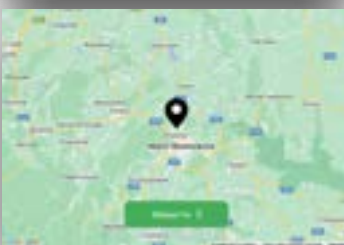
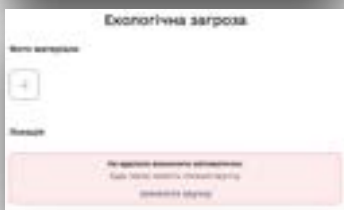
Розділ 6 - Надра

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Розділ 6 - Рослинний світ

Рослинний світ

Природні рослинні ресурси за своєю екологічною, господарською, науковою, оздоровчою, рекреаційною цінністю та іншими ознаками поділяються на природні рослинні ресурси загальнодержавного та місцевого значення.

✓ До природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення належать:

а) об'єкти рослинного світу у межах: внутрішніх морських вод і територіального моря, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України; поверхневих вод (озер, водосховищ, річок, каналів), що розташовані і використовуються на території більш ніж однієї області, а також їх приток усіх порядків; природних та біосферних заповідників, національних природних парків, а також заказників, пам'яток природи, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення;

б) лісові ресурси державного значення;

в) рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, а також гриби, види яких занесені до Червоної книги України;

г) рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України.

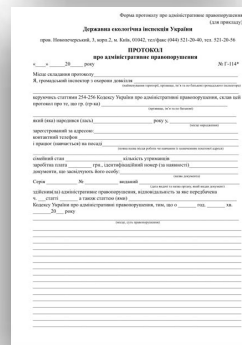
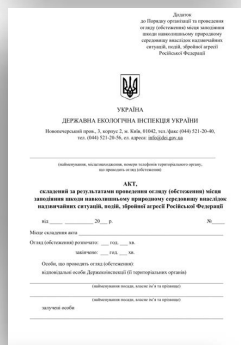
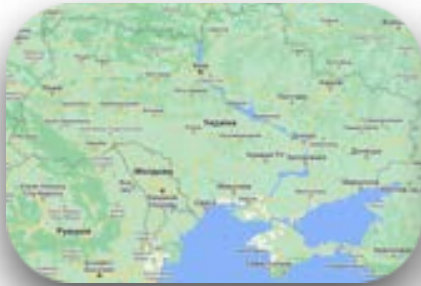
До природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення законодавством України можуть бути віднесені й інші об'єкти рослинного світу

✓ До природних рослинних ресурсів місцевого значення відносяться дикорослі та інші не сільськогосподарського призначення судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, а також гриби, не віднесені до природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення.

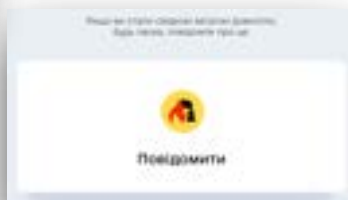
Розділ 6 - Рослинний світ

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Тваринний світ

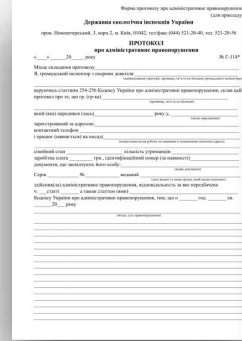
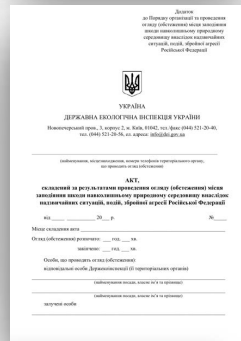
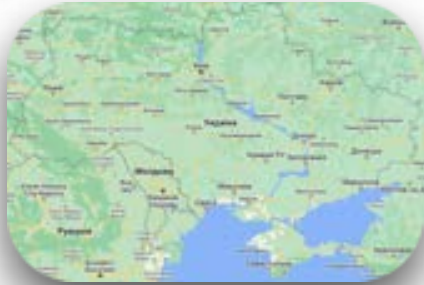
Існує кілька десятків міжнародних угод, які тією чи іншою мірою стосуються охорони тварин (окремі — охорони довкілля, включаючи й тваринний світ). Однією з найвідоміших в Європі міжнародних угод є «Бернська конвенція» 1979 року, до якої 1996 року приєдналася Україна. Не менш відомою є й Вашингтонська конвенція (СІТЕС), до якої Україна приєдналася відповідним законом 1999 року.

- СІТЕС (Вашингтонська конвенція): Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (Вашингтон, 1973 року);
- Бернська конвенція: Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, 19 вересня 1979 року);
- Боннська (EUROBATS та ACCOBAMS);
- Рамсарська про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином, як середовища існування водоплавних птахів.

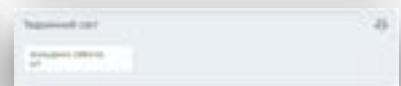
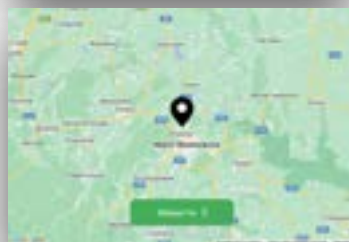
Розділ 6 - Тваринний світ

Порядок дій громадського інспектора з охорони довкілля

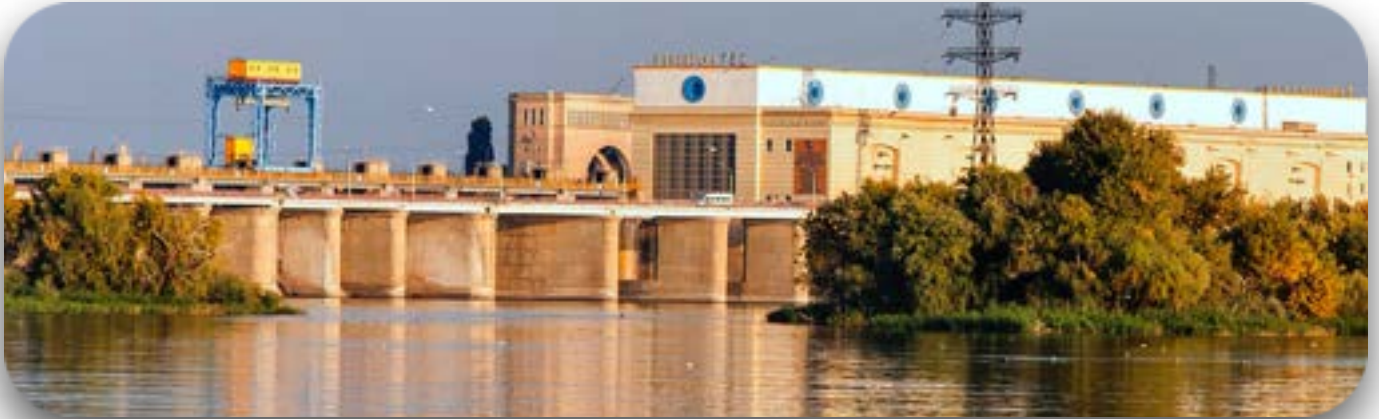

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Розділ 6 - Каховська катастрофа

Каховська техногенна катастрофа

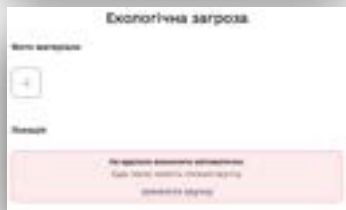
Знищення греблі Каховської гідроелектростанції (Каховська катастрофа) — воєнний злочин та потенційно акт екоциду, здійснений окупаційними силами російської федерації близько 2:50 ночі 6 червня 2023 року під час російського вторгнення в Україну. Масштабна екологічна катастрофа, спричинена руйнуванням греблі, є актом екоциду в разі зумисності дій. За міжнародним законодавством є воєнним злочином, оскільки руйнування гребель прямо заборонено навіть у разі, якщо вони є військовими об'єктами.

⚠️ Точні екологічні наслідки поки спрогнозувати важко, але руйнування греблі, очевидно, вже призвело до екологічної катастрофи. Затоплення загрожує трьом природоохоронним паркам: «Нижньодніпровський», «Кам'янська Січ», «Білобережжя Святослава» Чорноморському біосферному заповіднику, який охороняє ЮНЕСКО. Ці території мають статус водно-болотних угідь міжнародного значення, які охороняють Рамсарська та Бернська конвенції.

Розділ 6 - Каховська катастрофа

Порядок дій екоактивіста/волонтера з охорони довкілля

Розділ 7.

Додатки

- Протоколи
- Правила, норми та інструкції
- Терміни та визначення понять
- Прилади та обладнання для вимірювань

Розділ 7 - АКТ складений за результатами огляду

Додаток
до Порядку організації та проведення
огляду (обстеження) місця заподіяння
шкоди навколишньому природному
середовищу внаслідок надзвичайних
ситуацій, подій, збройної агресії
Російської Федерації

УКРАЇНА

ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА ІНСПЕКЦІЯ УКРАЇНИ

Новопечерський пров., 3, корпус 2, м. Київ, 01042, тел./факс (044) 521-20-40,
тел. (044) 521-20-56, ел. адреса: info@dei.gov.ua

(найменування, місцезнаходження, номери телефонів територіального органу,
що проводить огляд (обстеження))

АКТ,

**складений за результатами проведення огляду (обстеження) місця
заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок
надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації**

від _____ 20__ р.

№ _____

Місце складення акта _____

Огляд (обстеження) розпочато: ___ год. ___ хв.

закінчено: ___ год. ___ хв.

Особи, що проводять огляд (обстеження):

відповідальні особи Держекоінспекції (її територіальних органів)

(найменування посади, власне ім'я та прізвище)

(найменування посади, власне ім'я та прізвище)

залучені особи

Розділ 7 - протокол про адміністративне правопорушення

У порушника виявлені: _____

Чи чинив порушник опір (описати докладно): _____

Свідки (якщо є) _____
(ПІБ, адреса)

Чи чинив порушник опір (описати докладно): _____

Пояснення порушника (можуть бути додані окремо): _____

Порушнику роз'яснено зміст ст. 65 Конституції України, а також права відповідно до статті 268 КУпАП, зокрема: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи; виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі; а також про те, що справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, а у разі відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи. Особа не несе відповідальності за відмову давати свідчення або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких вживається законом.

Підписи:

Громадського інспектора з охорони довкілля, що склав протокол

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Особи, яка вчинила адміністративне правопорушення:

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Свідків (за наявності):

_____ (підпис)

_____ (підпис)

Відмітка про отримання другого екземпляру протоколу № _____ про адміністративне правопорушення:

_____ (підпис особи, яка вчинила адміністративне правопорушення)

_____ (прізвище, ініціали)

Розділ 7 - форма заяви про вчинення правопорушення

Форма заяви про вчинення кримінального правопорушення.

Прокуратура _____ області
або
територіальний орган поліції

_____ (прізвище, ім'я, по батькові особа)

_____ (повне найменування посади)

Адреса для листування: _____

Електронна пошта: _____

тел. _____

ЗАЯВА

про вчинення кримінального правопорушення

Мною, _____ (ПІБ), _____

(повне найменування посади) «__» _____ 202__ р., виявлено вчинення кримінального правопорушення, яке передбачено _____ Кримінального кодексу України (повереддя правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність), а саме:

(короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела, зокрема, ким виявлено або з якого джерела стало відомо про нього, якщо відомі особи або організації що вчинили правопорушення – зазначити їх)

Викладені обставини можуть бути підтверджені _____

(вказати ким чи якими засобами, документами можуть бути підтверджені наведені обставини)

Положення статті 383 Кримінального кодексу України щодо завідомо неправдивого повідомлення про вчинення кримінального правопорушення мені відомі та зрозумілі.

Враховуючи викладене вище, керуючись статтями 55, 56, 60, 214, 215 КПК України,

ПРОШУ:

1. Прийняти та невідкладно зареєструвати цю заяву про вчинення кримінального правопорушення, внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
2. Повідомити мене письмово у встановленому законом порядку про початок кримінального провадження та закінчення досудового розслідування злочину.

«__» _____ 202__ р. _____ (_____)

підпис

ініціали та прізвище

Приклад заповнення заяви про вчинення кримінального правопорушення.

Головне управління Національної поліції у
Чернівецькій області

Іванова Івана Івановича,
громадського інспектора з охорони довкілля
Чернівецької області

Адреса для листування:
вул. Центральна, 12, м. Вінниця
тел. 067 111 22 33

ЗАЯВА **про вчинення кримінального правопорушення**

Мною, *Івановим Іваном Івановичем*, громадським інспектором з охорони довкілля Вінницької області, *«01» лютого 2023 р.* виявлено вчинення кримінального правопорушення, відповідальність за яке передбачена частиною першою статті 246 Кримінального кодексу України, а саме: *на території кварталу 5 виділу 1 Вижицького ПНДВ НПП «Вижицький» у с. Виженка Вижицького району Чернівецької області виявлено незаконну порубку 30 дерев породи «Дуб», з середнім діаметром кожного дерева 30 см, чим заподіяно шкоду державі в особі НПП «Вижицький» на суму більше 30 тис. грн, таким чином, завдано істотну шкоду, на суму, що перевищує 26 840 грн.*

Викладені обставини можуть бути підтвержені: *показами свідків Петренка П.П., Сидорова С.С.*

Положення статті 383 Кримінального кодексу України щодо завідомо неправдивого повідомлення про вчинення кримінального правопорушення мені відомі та зрозумілі.

Враховуючи викладене вище, керуючись статтями 55, 56, 60, 214, 215 КПК України,

ПРОШУ:

1. Прийняти та невідкладно зареєструвати цю заяву про вчинення кримінального правопорушення, внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
2. Повідомити мене письмово у встановленому законом порядку про початок кримінального провадження та закінчення досудового розслідування злочину.

«02» лютого 2023 р.

І. І. Іванов

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Правила любительського і спортивного рибальства, затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.09.2022 № 700, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16.11.2022 за № 1412/38748

Додаток 1
до Правил любительського
і спортивного рибальства
(пункт 2 розділу II)

Мінімально дозволені для добування для добування (вилову) розміри водних біоресурсів при здійсненні любительського, спортивного рибальства та підводного полювання

(см)

Види водних біоресурсів	Регіон внутрішніх рибогосподарських водних об'єктів (їх частин)		Чорноморський регіон	Азовський регіон
	дніпровські водосховища*	інші водні об'єкти		
1	2	3	4	5
Азовський калкан (<i>Psetta torosa</i>)	-	-	-	22
Барбуля (<i>Mullus barbatus</i> ; <i>Mullus ponticus</i>)	-	-	8,5	8,5
Безубка** (<i>Anodonta</i>)	-	-	12	-
Бички** (<i>Gobiidae</i>)	-	-	11	10
Білізна (<i>Aspius aspius</i>)	30	30	40	35
Білий амур (<i>Steptophyragodon idella</i>)	60	40	45	-
Головень (<i>Squalius cephalus</i>)	24	24	28	-
Камбала-глюка (<i>Plichtylus fuscus</i>)	-	-	15	17
Карась сріблястий (<i>Carassius gibelio</i>)	-	-	15	15
Катран (<i>Squalus acanthias</i>)	-	-	85	-
Кефалі** (<i>Mugilidae</i>)	-	-	20	20
Креветки** (<i>Caridea</i>)	-	-	3,5	3,5
Лин (<i>Tinca tinca</i>)	20	20	20	17
Ляц (<i>Abramis brama</i>)	35	30	30	28
Мерляк (<i>Merlangius merlangus</i>)	-	-	12	-
Мідія (<i>Mytilus</i>)	-	-	5	5
Оселелець чорноморський (<i>Aloa immaculata</i>)	-	-	17	17

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Перловиця звичайна (<i>Unio pictorum</i>)	-	-	7	-
Планигас (<i>Potamilla haematocheilus</i>)	-	-	38	33
Плітка (гараня) (<i>Rutilus rutilus</i>)	18	-	18	14
Пузанок (<i>Alosa tanaica</i>)	-	-	11	11
Рибель звичайний (<i>Umbra limba</i>)	20	20	20	22
Річкові раки** (<i>Astacus</i>)	11	10	10	9
Сазан (ворон) (<i>Cyprinus carpio</i>)	35	30	32	30
Сар (<i>Coregonus maraenoides</i>)	-	25	25	-
Синель (<i>Ballerus ballerus</i>)	22	22	24	24
Скумбрія (<i>Scomber scombrus</i>)	-	-	15	15
Сом європейський (<i>Silurus glanis</i>)	80	80	60	60
Старрида (<i>Trachurus mediterraneus</i>)	-	-	10	10
Судак звичайний (<i>Sander lucioperca</i>)	42	42	38	38
Тонктоловік (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i> ; <i>Hypophthalmichthys molitrix</i>)	60	40	60	60
Форель струмкова (<i>Salmo trutta</i>)	-	20	-	-
Чехоня (<i>Pelecus cultratus</i>)	24	24	24	-
Чорноморський калкан (<i>Psetta macrodon</i>)	-	-	35	-
Щука (<i>Esox lucius</i>)	50	50	32	35

* Київське, Канівське, Кременчуцьке, Кам'янське, Дніпровське та Каховське водосховище.

** За винятком видів, занесених до Червоної книги України.

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Додаток 2
до Правил любительського
і спортивного рибальства
(пункт 2 розділу II)

НОРМИ добування (вилову) дозволених видів водних біоресурсів на одного рибалку за добу

Види водних біоресурсів	Кількість водних біоресурсів
1	2
Прісноводні, морські, анадромні та катадромні риби:	
атерина (<i>Atherina</i>), верховодка (уклейка) (<i>Alburnus alburnus</i>), карликовий американський сом (<i>Ameiurus nebulosus</i>), ротань-головешка (<i>Percottus glenii</i>), сонячний окунь (<i>Lepomis gibbosus</i>), тюлька (<i>Clupeonella cultriventris</i>), чебанок амурський (<i>Pseudorasbora parva</i>)	-
інші види риб	3 кг та 1 шт.*
Водні безхребетні:	
раки (<i>Astacus</i>)	30 шт.
двостулкові молюски (<i>Bivalvia</i>)	5 кг
рапана (<i>Rapana venosa</i>)	-
креветки (<i>Caridea</i>)	1 кг
личинки хірономід (мотиль) (<i>Chironomidae</i>), гамарус річковий і морський (<i>Gammaridae</i>), волохкрилець (<i>Trichoptera</i>), дафнія (<i>Daphnia</i>), циклоп (<i>Cyclopidae</i>), артемія (<i>Artemia salina</i>), мерейс (<i>Nereididae</i>)	0,1 кг

* Особина, будь-якої маси у мінімально дозволених для добування (вилову) розмірах видів водних біоресурсів під час здійснення любительського, спортивного рибальства та підводного полювання, визначених додатком 1 до цих Правил.

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Додаток 3
до Правил любительського
і спортивного рибальства
(пункт 3 розділу II)

МІСЦЯ ТА СТРОКИ

заборони добування (вилову) водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах)

- I. Заборона добування (вилову) водних біоресурсів протягом усього року
1. Забороняється добування (вилов) водних біоресурсів у басейні Чорного моря:
- 1) у озері Ялпуг - у верхів'ї від автошляхового мосту Болград-Рені униз до лінії, яка з'єднує північну межу с. Тополине і протилежний берег, на 5 км від південної межі с. Ваноградівка;
 - 2) у озері Кугурлуй - від каналу Тобачел Ізмайльського району, включаючи райони плавнів Каприці, Голубова Скеля, Шурай, а також канал «Георгій Запша» до виходу в озеро Кугурлуй та углиб водоїми на 200 м;
 - 3) у верхів'ях Хаджибейського лиману - від лінії, яка з'єднує північний край с. Шеметове з південним краєм с. Жонте, до гирла р. Малий Кузьманік і вглиб до південної водної межі с. Білка;
 - 4) у р. Південний Буг:
на ділянці від греблі Олександрівської ГЕС упродовж 4 км униз за течією (Миколаївська область);
у притоці Синюха на ділянці від старовинного водного млина м. Первомайська до впадіння в р. Південний Буг;
 - 5) у р. Дніпро - униз від греблі Каховської ГЕС на відстані 2 км.
2. Забороняється добування (вилов) у басейні Азовського моря:
- 1) від мису Довгий в Арабатській затоці до бухти Шовковича в Казантипській затоці на відстані 8 км береговою лінією;
 - 2) від села Кам'яне до бухти Насир в Арабатській затоці на відстані 15 км береговою лінією;
 - 3) від фортеці до північної межі с. Соліне на Арабатській стрілі;
 - 4) від мису Чагани на схід до пансіонату «Азовський» на відстані 18 км береговою лінією;
 - 5) від Чорної гори мису Тархан на схід до водовипуску очисних споруд м. Керч у районі Булганецької балки.
3. Забороняється добування (вилов) водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) річкових басейнів:
- 1) у водосховищах:
Кізьському - перед гирлом р. Тетерів на ділянці, обмеженій лінією, що йде від південної межі с. Страховісея (51°44.70'Пн 30°24'16.04"Сх), північної межі о. Хільча (51°3'59.81"Пн 30°25'16.11"Сх) до північної межі с. Суходуччя (50°58'59.23"Пн 30°26'41.50"Сх) та річкою Тетерів до західної адміністративної межі с. Богдани (51°2'0.21"Пн 30°13'38.95"Сх);
Кам'янському - униз від греблі Кам'янської ГЕС на відстані 2 км;
Кременчуцькому:
униз від греблі Кам'янської ГЕС на відстані 2 км;
у Цибульницькій затоці - від острова «Московська гора» траверзом на протилежний берег і угору до гирла річки Цибульник;
у затоці перед гирлом р. Вільшанка на відстані 500 м від гирла в обидва боки та вглиб водосховища;
Кам'янському:
униз від греблі Кременчуцької ГЕС на відстані 2 км;
у відрозі р. Псел від нижнього закінчення острова «Волчок» у районі Редутського кар'єру догори, паралельно до суднового ходу, на русловий маяк біля гирла р. Псел і до створу № 9;
Дніпровському - униз від греблі Кам'янської ГЕС на відстані 2 км;
Каховському:
униз від греблі Дніпровської ГЕС на відстані 2 км;
Новонапівківській затоці - від лінії мису у районі зони відпочинку м. Николая, включаючи Зелений острів, західна межа смт Червоногиргорівка - углиб затоки;
Рогачицькій затоці - від лінії мис у с. Рогачик - с. Сергіївка - угору до автостради Запоріжжя - Нова Каховка.
 - 2) у річках:
Вільшанка - на ділянці від гирла до с. Байбузи;
Південний Буг - на відстані 5 км від греблі Гайворонської ГЕС униз за течією;
Оскіл - на ділянці від гирла до греблі Оскільської ГЕС;
Сіверський Донець:
на ділянці від с. Студенок до с. Кам'янка Ізюмського району Харківської області;
на ділянці від греблі Луганської ТЕС (м. Щастя) до гирла р. Сасут, включаючи 1,5 км русла цієї річки вгору за течією;
Деркул - на ділянці від с. Герасимівка до гирла;
Рибниця з притоками - на всій протяжності у межах Івано-Франківської області;
Чечва з притоками - на ділянці від витoku до впадіння в Чечвинське водосховище.
- II. Заборона добування (вилову) водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) на території України у визначені строки

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

1. Басейн Чорного моря:
 - 1) на період нересту:
 - р. Дунай в межах України - на 45 діб, на додатковій системі української ділянки ріки, включаючи озеро Сасик - на 60 діб;
 - р. Дністер у межах Одеської області - з 15 квітня до 15 червня, у плавневих озерах - з 15 квітня до 15 червня;
 - р. Дніпро - від місця впадіння у Дніпровський лиман до забороненого простору Каховської ГЕС із притокою Інгулець від гирла до с. Велика Олександрівка, включаючи додаткову систему цих річок*, - з 10 квітня до 15 червня;
 - р. Південний Буг* - від впадіння у Бузький лиман до с. Голоскове - з 5 квітня до 25 травня;
 - р. Інгул* - від гирла до північної межі с. Розанівка - з 1 квітня до 30 червня;
 - у лиманах:
 - Дніпровському, Бузькому і Березанському - на усій акваторії - з 5 квітня до 5 червня;
 - Дніпровському - на відстані 1,5 км від берега углиб лиману на ділянці від нижньої межі Дніпровського забороненого простору до Покровсько-Хуторського лабазу, включаючи всю додаткову озерну систему - з 6 червня до 15 червня;
 - Тилігульському, Григоріївському (Малому Аджалікському), Дофінівському (Великому Аджалікському), Шаболатському (Будацькому), Сухому і Тузовських - з 1 травня до 15 червня;
 - Хаджибейському - з 15 квітня до 15 червня;
 - Дністровському з прилеглими плавнями - з 15 квітня до 31 липня;
 - Дніпровському по всій акваторії - з 5 квітня до 5 червня, а на ділянці від нижньої межі Дніпровсько-Хуторського лабазу - у півторакілометровій прибережній зоні, включаючи додаткову систему - до 15 червня;
 - у Кучурганському водосховищі - з 15 квітня до 15 червня;
 - у всіх придністровських озерах з прилеглими до них сенокосами і плавнями - з 15 квітня до 15 червня;
 - в озерах і гирлах лиманів, які з'єднують озера і лимани з морем, і перед гирлами з боку моря та лиманів - на відстані 500 м в обидва боки від гирла та на 500 метрів углиб моря, озера, лиману - з 1 квітня до 31 серпня;
 - у всіх інших водоймах Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, не вказаних у цих Правилах, - з 1 квітня до 30 червня;
 - у всіх внутрішніх водоймах Автономної Республіки Крим - з 1 квітня до 31 травня;
 - таких водних біоресурсів:
 - азово-чорноморської кефалі в морі і лиманах - з 20 серпня до 10 вересня;
 - оселедця в р. Дунай і передгірловому просторі Чорного моря - в строки ступеневої заборони;
 - оселедця в річках Дністер, Турунчук і Дністровському лимані - в строки ступеневої заборони;
 - бичка в Чорному морі - з 1 травня до 15 червня;
 - пліскасу в Чорному морі - з 1 травня до 15 червня;
 - госи в Чорному морі і в лиманах - з 15 лютого до 30 квітня;
 - щуки - з 15 лютого до 31 березня;
 - креветок - з 1 червня до 31 липня;
 - мідій - з 1 червня до 30 серпня.
 - 2) на зимувальних ямах - з 1 листопада до початку нерестового періоду, який щорічно уточнюється наказами органів рибохорони.
2. Басейн Азовського моря:
 - 1) на період нересту
 - в усіх річках з їх додатковими системами - з 1 квітня до 31 травня;
 - таких водних біоресурсів:
 - щуки - з 15 лютого до 31 березня;
 - в Азовському морі, Керченській протоці, Молочному лимані і затоці Сиваш:
 - бичка - з 1 травня до 15 червня;
 - камбали-госи - з 1 січня до 31 травня;
 - креветок - з 1 червня до 31 липня;
 - пліскасу - з 1 травня до 15 червня.
 - 2) на зимувальних ямах - з 1 листопада до початку нерестового періоду, який щорічно уточнюється наказами органів рибохорони.
3. Рибгосподарські водні об'єкти (їх частини) річкових басейнів:
 - 1) на період нересту:
 - у всіх водосховищах, а також в озерах Волницької і Рівненської областей - з 1 квітня до 10 червня;
 - у річках, притоках і озерах Закарпатської області - з 25 березня до 15 травня;
 - р. Дністер* з усіма притоками - з 1 квітня до 10 червня;
 - у всіх інших річках та їх корених водах - з 1 квітня до 20 травня, а в додаткових - з 1 квітня до 30 червня;
 - у водосховищах:
 - Кайському - від греблі насосної станції р. Ірпінь на відстані 3 км в обидва боки і вглиб водосховища - з 1 листопада до 30 червня;
 - Кремезуцькому - з 1 листопада до кінця весняної заборони на ділянці від острова Червоний (48-й буї) вгору до 72-го буя шириною по руслу Дніпра 1 км;
 - Дніпровському - з 1 березня до 31 серпня;
 - у балці «Гадюча» (Малішівка) від гирла до вершини;
 - у Самарській затоці на ділянці від Усть-Самарського автошляхового мосту вгору за течією до створу мис с. Одишівка - Кремська затока;

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Карпатівське - з 1 квітня до 31 серпня:
від гирла річки Боковенька до с. Христофорівка;
на р. Боковій - з 1 квітня до 31 серпня, від гирла до с. Софіївківка;
таких водних биоресурсів:
щуки - з 15 лютого до 31 березня;
форелі - в Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій областях з 1 вересня до 31 грудня.
2) на зимувальних ямах - з 1 листопада до початку нерестового періоду, який щорічно уточнюється наказами органів рибозахорони.

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Інструкція про селекційний відстріл мисливських тварин, затвердженої наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 07.02.2014 № 57, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.04.2014 за № 413/25190

Додаток 1
до Інструкції про селекційний
відстріл мисливських тварин
(пункт 1.3)

_____ (найменування органу, який видав дозвіл)

ДОЗВІЛ на селекційний відстріл

« _____ » _____ 20__ року № _____

_____ (прізвище, ім'я та по батькові, посада)

дозволяється протягом усього року, незалежно від строків мисливського сезону, проводити в мисливських угіддях

_____ (користувані мисливських угідь)

селекційний відстріл мисливських тварин відповідно до затвердженого в установленому законодавством порядку ліміту добування мисливських тварин.

На кожну відстрілану тварину складається акт селекційного відстрілу мисливських тварин у двох примірниках.

Після закінчення строку дії цей дозвіл підлягає поверненню органу, який його видав, разом із звітом про проведену роботу, першими примірниками використаних актів селекційного відстрілу та невикористаними бланками цих актів.

Дозвіл дійсний до « _____ » _____ 20__ року за наявності посвідчення мисливця.

_____ (посада та прізвище посадової особи,

_____ яка видала дозвіл)

_____ (підпис)

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Додаток 2
до Інструкції про селекційний
відстріл мисливських тварин
(пункт 1.3)

АКТ селекційного відстрілу мисливських тварин

«__» _____ 20__ року

№ _____

(місце складання акта)

Ми, _____

(прізвища, ініціали, посади осіб)

склали цей акт про те, що за дозволом на селекційний відстріл
від «__» _____ 20__ року № _____, який видано

(прізвище, ім'я, по батькові)

строк дії дозволу до _____, проведено відстріл _____ (вид тварини,

стать, вік, наявність рогів, кількість відростків, ікла)

на території _____ (господарство, лісництво, обхід, урочище, квартал)

у зв'язку з _____ (причина відстрілу)

(посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Висновок спеціаліста ветеринарної медицини _____
(при підозрі на захворювання тварини)

Примітка. Акт складається у двох примірниках. Перший примірник надсилається органу, який видав дозвіл на селекційний відстріл, другий залишається у користувача мисливських угідь.

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Порядок утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах, затвердженого наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 30.09.2010 № 429, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29.12.2010 за № 1384/18679

Додаток
до Порядку утримання
та розведення диких тварин,
які перебувають у стані неволі
або в напіввільних умовах

МІНІМАЛЬНІ НОРМИ площі для утримання та розведення диких тварин (з розрахунку на одну особину)

№ з/п	Найменування диких тварин	Тип місця утримання	Площа, кв.м	Висота, м
1	2	3	4	5
1	Ссавці			
1.1	дрібні гризуни (мишові)	клітки	0,05	0,2
1.2	дрібні хижі (ласки, горностаї тощо), рукокрилі	вольєри	1	1,5
1.3	середні гризуни (білячі, шаншилові тощо)	вольєри	2	1-2
1.4	великі гризуни (дикобраз, бобрині тощо), віверові (вівери, мангусты тощо)	вольєри	4	2,5
1.5	середні хижі (снотові, куницеві, дрібні собаки, лисиці, песці тощо)	вольєри	6	2,5
1.6	собачі (вовки)	вольєри	100	3
	середні котячі (рисі, леопарди тощо)	вольєри	100	4
1.7	великі котячі (леви, тигри, ягуари тощо) ведмежі	вольєри	200	4
1.8	кабани, косулі, лани, тапіри, бородавчанки, дрібні антилопи	вольєри	30	3
1.9	козли, барани, муфлони	вольєри	25	3
1.10	лосі, олені, великі антилопи, зебри	вольєри	50	4
1.11	зубри	вольєри	150	4
1.12	жирафи	вольєри	150	8
1.13	ластогоні (морські котика, тюлені, моржі тощо)	вольєри, 1/3 площі - басейн глибиною не менше 2,0 м	20	2,5
1.14	бегемоти	вольєри, 2/3 площі - басейн глибиною не менше 2,0 м	50	3
1.15	носороги	вольєри	50	3

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

1.16	слони	вольєри з басейном глибиною не менше 1,5 м	150	6
1.17	неповнозубі, (мурахозиди, броненосці, лінивці)	вольєри	3-6 залежно від розміру та виду тварини	1,5-3
1.18	кенгуру середніх розмірів	вольєри	10	3
1.19	кенгуру великих розмірів	вольєри	25	3
1.20	дрібні примати (ігрунки, тамарини тощо)	вольєри, клітки	1,5-3 залежно від розміру та виду тварини	2
1.21	середні примати (мавпи, макаки, павіани тощо)	вольєри, клітки	10	3
1.22	великі примати (горили, великі шимпанзе, орангутанги)	вольєри, клітки	20	4
2	Птахи			
2.1	дрібні горобцеподібні, папугоподібні	вольєри, клітки	0,3	0,5
2.2	голубоподібні	вольєри, клітки	0,5	0,5
2.3	фазанові, дрібні совоподібні, соколоподібні, середні папугоподібні, туканові тощо	вольєри, клітки	1,5	1,5
2.4	гусеподібні (качки, гуси, казарки)	вольєри з басейном глибиною не менше 80 см	4	1,5
2.5	великі папуги, птахи-носороги	вольєри, клітки	1,5	2
2.6	пінгвіноподібні	вольєри з басейном глибиною не менше 1,5 м	4	2,5
2.7	великі лебеді	вольєри з басейном глибиною не менше 1,0 м	4	2,5
2.8	середні і великі совоподібні (орли, грифи, кондори тощо), великі совоподібні, журавлеподібні, лелекоподібні (чаплі, лелеки, фламінго)	вольєри, клітки	5	3
2.9	страусоподібні (за винятком африканського страуса)	вольєри	12	3

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

2.10	африканські страуси	вольєри	15	3
3	Рептилії (наземні / деревні форми)			
3.1	змій до 20 см	тераріум	0,06	0,3 - для видів, середовищем існування яких є деревна рослинність; 0,15 - для видів, які ведуть наземний спосіб життя
3.2	змій від 20 до 40 см, ящірки до 10 см довжини	тераріум	0,12	0,3 - для видів, середовищем існування яких є деревна рослинність; 0,15 - для видів, які ведуть наземний спосіб життя
3.3	змій від 40 см до 1 м довжини	тераріум	0,25	0,4 - для видів, середовищем існування яких є деревна рослинність; 0,2 - для видів, які ведуть наземний спосіб життя
3.4	змій від 1 до 2 м довжиною	тераріум	0,5	0,5 - для видів, середовищем існування яких є деревна рослинність; 0,25 - для видів, які ведуть наземний спосіб життя
3.5	змій від 2 до 3 м довжиною	тераріум	3	0,7 - для видів, середовищем існування яких є деревна рослинність; 0,35 - для видів, які ведуть наземний спосіб життя
3.6	змій більше 3 м довжини	тераріум	5	1 - для видів, середовищем існування яких є деревна рослинність; 0,5 - для видів, які ведуть наземний спосіб життя
3.7	дрібні ящірки до 20 см довжини	тераріум	0,2	0,3
3.8	дрібні і середні ящірки від 20 до 50 см (василіски, веретениці, агамі тощо)	тераріум	0,5	0,6
3.9	середні і великі ящірки понад 50 см довжиною (варани, ядозуби, хамелеони, ігуани тощо)	тераріум	1	0,5/1
3.10	дрібні і середні черепахи (стєпова, грецька, болотна, каспійська, коробчаста тощо)	тераріум	0,2	0,5
3.11	великі сухопутні черепахи (сейшельські, словові)	тераріум	4	1
3.12	крокодили до 50 см довжиною	тераріум з басейном глибиною не менше 0,1 м	0,4	0,4
3.13	крокодили до 2 м довжиною	тераріум з басейном глибиною не менше 0,5 м	2	1

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

3.14	крокодили більше 2 м довжиною	тераріум з басейном глибиною не менше 1 м	3	1,5
4	Амфібії (наземні / деревні форми)			
4.1	водні форми земноводних (аксолотль, шпорцеві жаби тощо)	акваріум або акватераріум	0,06	0,3
4.2	дрібні саламандри, жаби	акватераріум	0,04	0,15/0,3
4.3	великі земноводні (саламандри велетєвські тощо)	акватераріум	0,8	0,5

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Такси для обчислення розміру шкоди, завданої порушенням законодавства про рибне господарство внаслідок незаконного добування (вилову), знищення або пошкодження водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) України (крім континентального шельфу України, виключної (морської) економічної зони України), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.09.2023 № 1042:

Види водних біоресурсів	Такса, неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	
	за 1 штуку	за 1 кілограм
	Риби	
Веслонос, гібриди осетрових риб <i>Polyodon spathula</i>	1110	
Катран короткоперий <i>Squalus acanthias</i>	159	
Морська лисниця <i>Raja clavata</i>	24	
Морський кіт <i>Dasyatis pastinaca</i>	32	
Форель <i>Oncorhynchus mykiss</i> <i>Salmo trutta</i>	425	
Чорноморський оселедець <i>Alosa immaculata</i>	147	
Пузанок <i>Alosa tanaica</i>	145	
Толька <i>Clupeonella cultriventris</i>		3
Хамса азовська <i>Engraulis encrasicolus maeoticus</i>		5
Хамса чорноморська <i>Engraulis encrasicolus ponticus</i>		5
Кілька чорноморська (шпрот) <i>Sprattus sprattus</i>		7
Амур чорний <i>Mylopharyngodon piceus</i>	209	
Білетка звичайна <i>Aspius aspius</i>	97	
Верховодка звичайна <i>Alburnus alburnus</i>	5	
В'юн <i>Misgurnus fossilis</i>	4	
Карась сріблястий <i>Carassius gibelio</i>	93	
Білоочка (клепец) <i>Ballerus sapa</i>	92	
Краснопірка <i>Scardinius erythrophthalmus</i>	92	
Лин <i>Tinca tinca</i>	94	

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Види водних біоресурсів	Такса, неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	
	за 1 штуку	за 1 кілограм
Лінь <i>Abramis brama</i>	97	
Плоскошка <i>Blicca bjoerkna</i>	92	
Рибець звичайний <i>Vimba vimba</i>	93	
Сазан <i>Cyprinus carpio</i>	218	
Головень європейський <i>Squalius cephalus</i>	94	
Синець звичайний <i>Ballerus ballerus</i>	93	
Тараня (плітка звичайна) <i>Rutilus heckelii</i> <i>Rutilus rutilus</i>	92	
Рослинкоідні (білий, строкатий товстолоби та їх гібрид, білий амур) <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> <i>Hypophthalmichthys nobilis</i> <i>Stenopharyngodon idella</i>	214	
Чехоня <i>Pelecus cultratus</i>	93	
Сем європейський <i>Silurus glanis</i>	301	
Судак звичайний <i>Sander lucioperca</i>	211	
Їорж звичайний <i>Gymnocephalus cernua</i>	3	
Окунь звичайний <i>Perca fluviatilis</i>	186	
Пеламіда <i>Sarda sarda</i>	83	
Барабуля <i>Mullus barbatus</i>	15	
Луфар <i>Pomatomus saltatrix</i>	50	
Скумбрія <i>Scomber scombrus</i> <i>Scomber colias</i>	50	
Ставрида <i>Trachurus mediterraneus</i> <i>Trachurus trachurus</i>	10	
Бичок жабоголовий <i>Mesogobius batrachocerphalus</i>	96	
Бички інші (крім видів, занесених до Червоної книги України) <i>Gobiidae</i>	92	
Атерина піщана <i>Atherina boyeri</i>	1	

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Види водних біоресурсів	Такса, неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	
	за 1 штуку	за 1 кілограм
Гостроніс <i>Liza saliens</i>	97	
Лобань <i>Mugil cephalus</i>	111	
Синція <i>Liza aurata</i>	99	
Піленгас <i>Liza haematocheilus</i>	109	
Щука звичайна <i>Esox lucius</i>	204	
Сарган звичайний <i>Belone belone</i>	15	
Чорноморський калкан <i>Scorpthalmus maeoticus</i>	158	
Азовський калкан <i>Scorpthalmus maeoticus torosus</i>	101	
Глозь <i>Platichthys flesus</i>	100	
Мерланг <i>Merlangius merlangus</i>	3	
Піскур звичайний <i>Gobio gobio</i>	3	
Сліж європейський <i>Barbatula barbatula</i>	3	
Щипавка звичайна <i>Cobitis taenia</i>	3	
Сюрпена <i>Scorpaena porcus</i> <i>Scorpaena notata</i>	15	
Морський карась (ласкур) <i>Diplodus annularis</i>	15	
Смарида (менюла) <i>Spicura meana</i> <i>Spicura smaris</i>	15	
Морський язик <i>Solea solea</i>	100	
Інші види риб (крім видів, завезених до Червоної книги	3	
Водні безхребетні		

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Види водних біоресурсів	Такса, неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	
	за 1 штуку	за 1 кілограм
Мідії, моллюзи, мії, кардіуми, солені, венуси, донакси, куліарка (скафарка) (крім видів, занесених до Червоної книги України), інші двостулкові моллюски "сидячих" видів (крім видів, занесених до Червоної книги України) <i>Mytilus edulis</i> <i>Anadara inaequalis</i> <i>Mya</i> <i>Cardium</i> <i>Venus</i> <i>Solen</i> <i>Donax</i>	0,2	
<i>Rapana</i> <i>Rapana venosa</i>	0,3	
Креветка (крім видів, занесених до Червоної книги України) <i>Caridea</i>	0,2	
Раки (крім широкопалого та товстопалого рака) <i>Astacidae</i>	196	
<i>Artemia salina</i> (рачки) <i>Artemia</i>		69
<i>Artemia salina</i> (яйця) <i>Artemia</i>		138
Гамариди <i>Gammaridae</i>		55
Зоопланктон (коловертки, гіджестовусі, весловогі тощо) <i>Rotifera</i> <i>Cladocera</i> <i>Copepoda</i>		28
Мотиль (личинки хірономід) <i>Chironomidae</i>		83
Коретра <i>Chaoborus</i>		55
Трубочник <i>Tubifex</i>		55
Поліхети (крім видів, занесених до Червоної книги України) <i>Polychaeta</i>		55
Краби (крім видів, занесених до Червоної книги України) <i>Decapoda</i>	28	
Губка-бодяга, інші губки "сидячих" видів <i>Spongillidae</i>		0,3

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Види водних біоресурсів	Такса, неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	
	за 1 штуку	за 1 кілограм
Морські їжаки, морські зірки, змійхвостки, голотурії Echinoidea Asteroidea Orphiuroidea Holothuridea	3	
Морські трави та водорості		
Кампа (зостера) Zostera		0,3
Цястозіра Cystoseira		1
Інші види водоростей (крім видів, занесених до Червоної книги України)		0,2

Розділ 7 - правила, норми та інструкції

Такси для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства та полювання (крім видів, занесених до Червоної книги України), затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства екології та природних ресурсів України 19.06.2017 № 301/222, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12.07.2017 за № 842/30710:

№ з/п	Вид збитку	Розмір стягнення, гривень
1	Незаконне добування або знищення	За одну особину
	ЗВІРІ	
	лось	80000
	олень європейський	60000
	олень плямистий	50000
	лень, кабан	40000
	возуля, муфлон	32000
	бобер	10000
	борсук, заць-русак	8000
	бобак, куниця лісова і кам'яна	6000
	нутрія вільна	4000
	вок, кролик дикий, овидатра	2000
	ворка американська	1500
	білка, сніговий собака, лисиця, шакал	1000
	ПТАХИ	
	Лебеді шпуні і клікуні	4000
	Галагаз, гуси, вєклєк, куріпка сіра, фазан	2000
	Голуби, качки, кулики, лиска, перепілка, інші мисливські птахи	1000
2	Знищення чи пошкодження гнізда, нори, іншого житла тварин, а також бобрової загати	За таксою на відповідний вид тварини, збільшеною у п'ять разів
3	Кожне вилучене чи пошкоджене яйце, а також за кожний ембріон у незаконно добутого звіра	50% від такси на відповідний вид тварини
4	Кожне знищене чи пошкоджене штучне гніздо птахів	За фактичною вартістю, збільшеною в десять разів
5	Знищення чи пошкодження колоній, гніздівниць, посівів кормових культур рослин, мисливських вишок, вказівних знаків, інших біотехнічних споруд	За фактичною вартістю, збільшеною в п'ять разів

Розділ 7 - Терміни та визначення понять

Забруднення атмосферного повітря — один з основних типів антропогенного забруднення. Полягає у викиді в атмосферу хімічних речовин, твердих частинок і біологічних матеріалів, здатних викликати шкоду для людини та інших живих організмів. Часто ефект забруднювачів є непрямим та проявляється лише через тривалий час, наприклад, певні речовини здатні зменшувати товщину озонового шару, впливаючи таким чином на більшість земних екосистем.

Забруднення ґрунтів - накопичення в ґрунтах речовин, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості (пункт 3 розділу I Методики № 167).

Засмічення земель - наявність на земельній ділянці сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин без відповідних дозволів.

Охорона вод — сукупність правових, організаційних, технологічних, економічних, наукових і соціальних заходів, спрямованих на попередження та усунення забруднення, засмічення та виснаження вод у водних об'єктах з метою оптимального задоволення потреб населення та галузей економіки у воді нормативної якості. Стосовно до поверхневих і підземних вод в ряді випадків може суттєво відрізнятися.

Лісові ресурси — це продукти і корисності лісу, які відтворюються в процесі ведення лісового господарства і використовуються для задоволення матеріальних і культурних потреб суспільства. До лісових ресурсів відносяться деревна, технічна (живиця, дубильні речовини, пробкова кора), харчова (гриби, ягоди, горіхи, дикі тварини і птахи тощо), кормова (трави, гілковий корм), лікарська сировина (трави, квіти, кора, пагони, які мають лікувальні властивості), а також захисні (суть у захисті ґрунтів, охороні повітря і води) і соціальні (санітарно-гігієнічна, рекреаційна, курортна роль лісів, яка сприяє покращенню здоров'я населення) корисності лісу.

Екосистема або **екологічна система** (від грец. Οἶκος - житло, місцеперебування і грец. σύστημα - система) — це сукупність живих організмів (біоценоз), які пристосувалися до спільного проживання в певному середовищі існування (біотопі), утворюючи з ним єдине ціле. Одне з основних понять екології.

Розділ 7 - Терміни та визначення понять

Лісова ділянка - ділянка лісового фонду України з визначеними межами, виділена відповідно до цього Кодексу для ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів без вилучення її у землекористувача або власника землі.

Інвазійні види дерев - інтродуковані в Україні види дерев із значною здатністю до неконтрольованого поширення, які розповсюджуються природним шляхом або за допомогою людини і становлять значну загрозу для флори та фауни.

Земельна лісова ділянка - земельна ділянка лісового фонду України з визначеними межами, яка надається або вилучається у землекористувача чи власника земельної ділянки для ведення лісового господарства або інших суспільних потреб відповідно до земельного законодавства.

Природні ліси (природні лісові екосистеми) - ліси (лісові екосистеми), в яких локально і тимчасово проявився антропогенний вплив, але він не змінив ценотичної структури фітоценозів і тому природні лісові екосистеми здатні протягом короткого часу регенеруватися (відновитися) природним шляхом до стану пралісових екосистем.

Праліси (пралісові екосистеми) - споконвічний, стародавній ліс (природні лісові екосистеми), що сформувався природним шляхом і в ході розвитку не зазнав безпосереднього антропогенного впливу.

Квазіпраліси - умовно пралісові екосистеми, в яких відбувся незначний тимчасовий антропогенний вплив, що не змінив природної структури лісостанів і при припиненні якого натуральний стан екосистем повністю відтворюється протягом короткого періоду.

Самозалісена ділянка - земельна ділянка будь-якої категорії земель (крім земель лісогосподарського призначення, природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення) площею понад 0,5 гектара, вкрита частково чи повністю лісовою рослинністю, залісення якої відбулося природним шляхом.

Розділ 7 - Терміни та визначення понять

СЕО (стратегічна екологічна оцінка) - процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби - транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному цим Законом.

Рослинний світ - сукупність усіх видів рослин, а також грибів та утворених ними угруповань на певній території.

Дикорослі рослини - рослини, що природно зростають на певній території.

Природні рослинні угруповання - сукупність видів рослин, що зростають в межах певних ділянок та перебувають у тісній взаємодії як між собою, так і з умовами довкілля.

Акліматизація - пристосування (адаптація) виду до нових умов існування у зв'язку зі штучним його переселенням.

Інтродукція - штучне введення виду до складу рослинного світу поза межами його природного ареалу.

Об'єкти рослинного світу - дикорослі та інші не сільськогосподарського призначення судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, а також гриби на всіх стадіях розвитку та утворені ними природні угруповання.

Природні рослинні ресурси - об'єкти рослинного світу, що використовуються або можуть бути використані населенням, для потреб виробництва та інших потреб.

Екологічна катастрофа — надзвичайно швидка і тому небезпечна деструкційна/незворотня зміна умов навколишнього середовища глобального чи локального масштабу, яка пов'язана з нанесенням величезної шкоди навколишньому середовищу, загибеллю рослин, тварин і людей.

Розділ 7 - Терміни та визначення понять

Громадськість - одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, зареєстровані на території, на яку поширюється дія документа стратегічного планування або СЕО.

Держава походження - держава, під юрисдикцією якої здійснюється розроблення документа державного планування або СЕО.

Документи державного планування - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Замовник - орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення документів державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням, або інший визначений законодавством замовник документів державного планування.

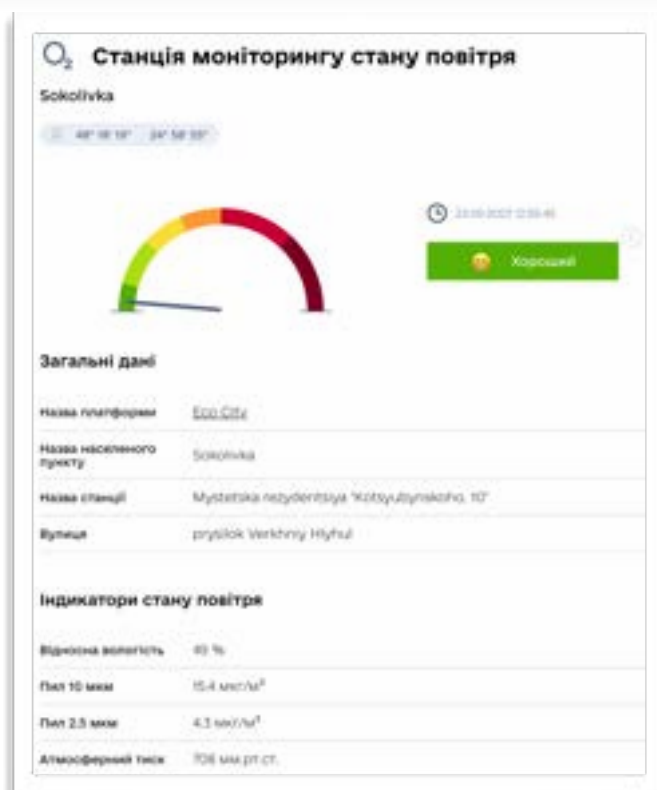
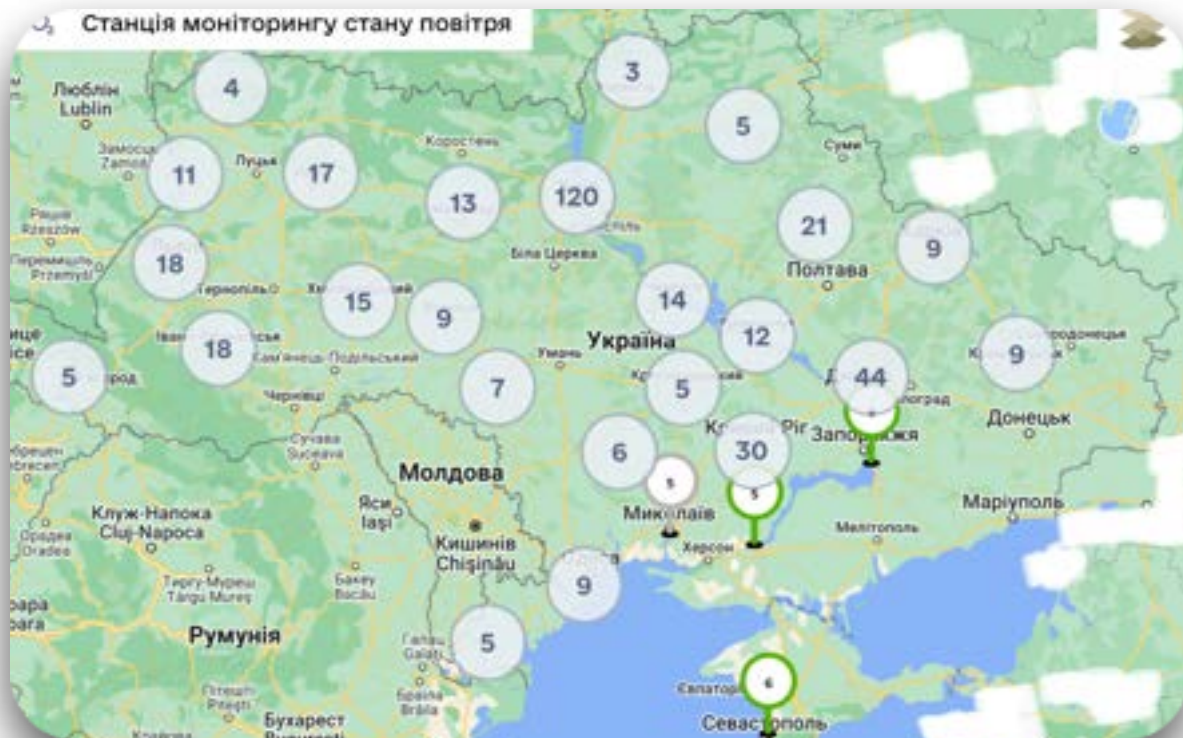
Зачеплена держава - держава, на яку ймовірно поширяться транскордонні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Екоцид — масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу.

Розділ 7 - Прилади та обладнання для вимірювань

Атмосферне повітря

Атмосферне повітря

Sapphire 64 – дослідна мобільна

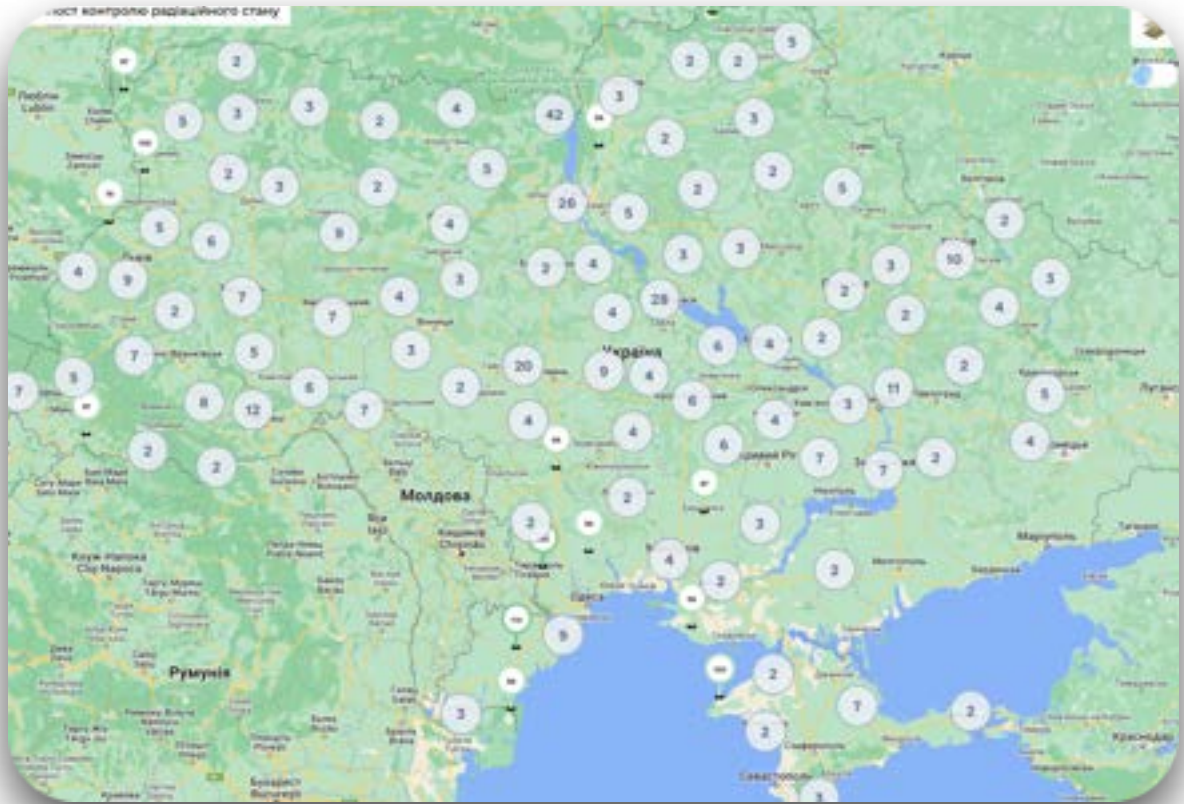
Приклади мобільного обладнання для автоматичного вимірювання якості повітря

Станція моніторингу якості повітря

Розділ 7 - Прилади та обладнання для вимірювань

Радіаційний стан

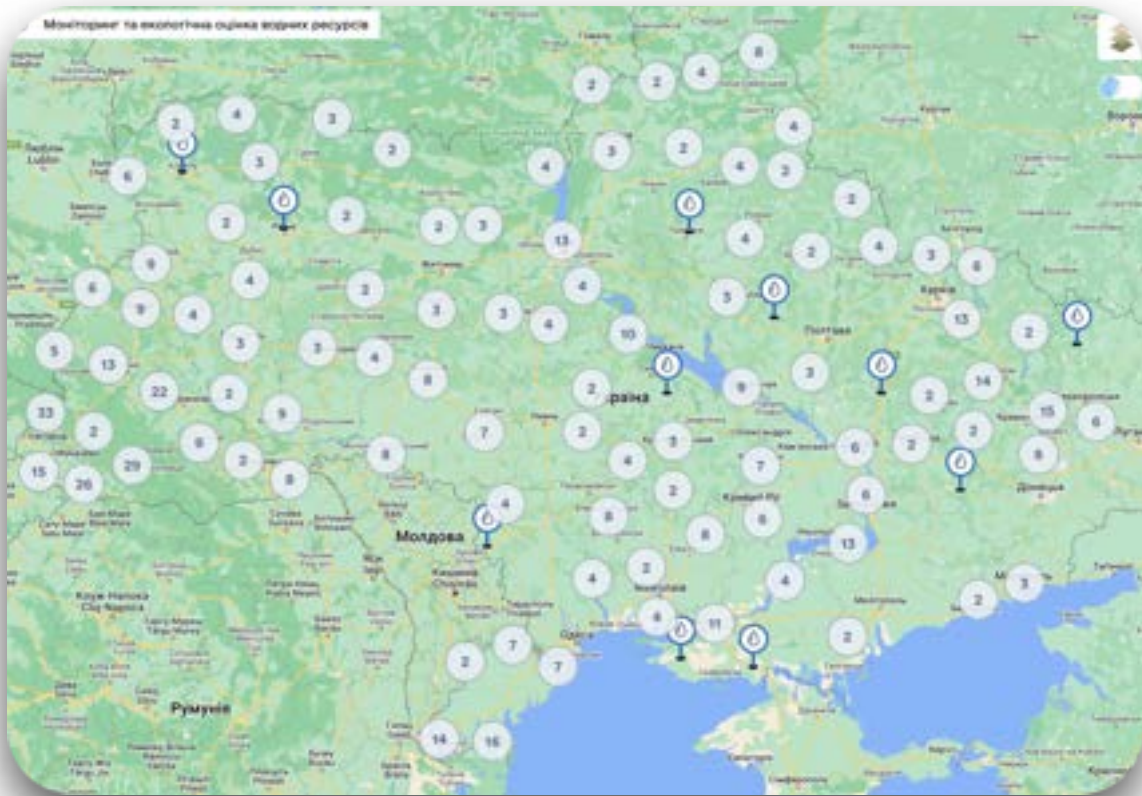

Радіаційний стан

Приклад мобільного обладнання для вимірювання радіаційного стану

Оцінка водних ресурсів

Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів
 р. Дніпро, 365 км, с. Візьмове, лівий в'їз Солонського району
 48°46'32" - 30°12'37"

Загальні дані

Назва моніторингу: Дніпро (ліва берегова лінія)
 Назва станції: р. Дніпро, 365 км, с. Візьмове, лівий в'їз Солонського району
 Код станції: UA_48131_48832
 Назва річкового басейну: Дніпро
 Назва відомої лабораторії: Лабораторія моніторингу вод РОБР у Дніпропетровській області

Індикатори стану води

Речовина	Норматив	Показник	Статус
Біологічне споживання кисню за 5 днів	5 мгО/лм ³	2.8 мгО/лм ³	🟡
Хімічне споживання кисню	50 мгО/лм ³	11.27 мгО/лм ³	🟡
Завміс (зупинковий) речовини	25 мгО/лм ³	5.8 мгО/лм ³	🟡
Сульфат-іони	500 мгО/лм ³	26.59 мгО/лм ³	🟡
Хлорид-іони	350 мгО/лм ³	46.8 мгО/лм ³	🟡
Амоній-іони	1 мгО/лм ³	0.27 мгО/лм ³	🟡
Нітрат-іони	45 мгО/лм ³	0.99 мгО/лм ³	🟡
Нітрит-іони	1 мгО/лм ³	0.05 мгО/лм ³	🟡
Фосфат-іони (негідратовані)	1 мгО/лм ³	0.21 мгО/лм ³	🟡

Оцінка водних ресурсів

Приклад мобільного обладнання для вимірювання початкових показників якості прісної води

Лабораторна оцінка зразків

Приклади стаціонарного обладнання для лабораторних досліджень співробітниками Держекоінспекції

Лабораторна оцінка зразків

Приклади стаціонарного обладнання для лабораторних досліджень співробітниками Держекоінспекції

Лабораторна оцінка зразків

Приклади стаціонарного обладнання для лабораторних досліджень співробітниками Держекоінспекції

Розділ 8.

Корисні посилання

Розділ 8

Посилання на основні інформаційні та довідкові екологічні веб-ресурси

1. Сервіс «Еко Загроза» - <https://ecozagroza.gov.ua/>
2. Державна екологічна інспекція України - <https://www.dei.gov.ua/>
3. Мережа Європейського Союзу з імплементації та правозастосування екологічного права (IMPEL) - <https://www.impel.eu/uk>
4. Національна онлайн-платформа, про актуальну інформацію про стан довкілля «Еко Система» - <https://eco.gov.ua/>
5. Сервіс природно-заповідного фонду України - <https://wownature.in.ua/>
6. Сервіс Бернської конвенції - <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
7. Інтерактивна мапа мережі Натура 2000 із SDF-ами на кожну територію - <https://natura2000.eea.europa.eu/>
8. Довідковий вебпортал мережі Емеральд (Смарагдова мережа) - <https://emerald.eea.europa.eu/>

Основні посилання на законодавство України, яке регулює діяльність Держекоінспекції

1. Постанова КМУ №275 Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України
2. Постанова КМУ №1111 Про внесення змін до Положення про Державну екологічну інспекцію України
3. Постанова КМУ №783 Деякі питання функціонування сервісу фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації “ЕкоЗагроза”
4. постанова КМУ №622 Про внесення змін до положень, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391 і від 19 квітня 2017 р. № 275
5. Постанова КМУ №326 Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

